

COI Focus

COLOMBIA

Seksuele minderheden en transgenders

19 oktober 2020

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Inleiding.....	3
1. Juridisch en institutioneel kader	5
1.1. Wetgeving	5
1.1.1. Wetten gericht tegen seksuele minderheden en transgenders	5
1.1.2. Wetten die rechten aan seksuele minderheden en transgenders toekennen	5
1.2. Gerechtelijke acties.....	9
1.2.1. Tegen seksuele minderheden en transgenders	9
1.2.2. Tegen daders van discriminatie en/of geweld	9
1.3. Houding van de ordetroepen	11
1.3.1. Ten opzichte van seksuele minderheden en transgenders	11
1.3.2. Ten opzichte van daders van geweld	12
2. Sociaal klimaat	13
2.1. Houding van de maatschappij.....	13
2.1.1. Sociale voorstellingen en acceptatie.....	13
2.1.2. Standpunt en rol van de media	15
2.1.3. Geweld ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders	15
2.1.4. Schending van rechten.....	21
2.2. Zichtbaarheid	23
2.2.1. Vrijheid van meningsuiting	23
2.2.2. Ontmoetingsplaatsen	23
2.2.3. Verenigingen	24
3. Sociaal-politieke context	25
3.1. Algemene situatie van het land.....	25
3.2. Impact van de coronapandemie op de situatie van seksuele minderheden	26
3.3. Standpunt van de politieke actoren	27
3.4. Standpunt van de religieuze actoren	28
Samenvatting	31
Bibliografie.....	32

Inleiding

In het internationale discours over mensenrechten gebruikt men tegenwoordig de afkorting LGBT (lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgender) om te verwijzen naar seksuele minderheden. De afkorting kan ook slaan op instellingen, organisaties en individuen die de rechten van deze personen verdedigen. Hoewel de leden van verschillende seksuele minderheden in een bepaalde context een gelijkaardige druk kunnen ondervinden, bevinden ze zich niet noodzakelijk in dezelfde situatie. Seksuele geaardheid en genderidentiteit (mannelijk of vrouwelijk) zijn twee verschillende problematieken. De seksuele geaardheid "verwijst naar eenieders vermogen om zich zowel emotioneel, gevoelsmatig als seksueel aangetrokken te voelen tot personen van het andere geslacht, van hetzelfde geslacht of van beide geslachten en hiermee intieme relaties te hebben" [vertaling].¹ De genderidentiteit "verwijst naar eenieders diepe innerlijke en individuele ervaring met betrekking tot zijn of haar gender (mannelijk of vrouwelijk) die al dan niet overeenkomt met het geslacht dat bij de geboorte werd toegekend. De term genderidentiteit omvat zowel de persoonlijke beleving van het lichaam (met inbegrip van de eventueel vrijwillig gekozen medische, chirurgische of andere aanpassingen van het fysieke voorkomen of de lichamelijke functies) als andere uitingen van het gender, zoals kledij, taal of gedragingen" [vertaling].²

Dit onderzoek buigt zich over de specifieke situatie van seksuele minderheden en transgenders in Colombia. Cedoca gebruikt in deze COI Focus de term seksuele minderheden en transgenders steeds in zijn geheel om de situatie voor deze groep personen te beschrijven. Indien er verschillende situaties worden vastgesteld voor enerzijds seksuele minderheden of anderzijds transgenders geeft Cedoca dit steeds duidelijk aan. Daar waar de bron zelf de term LGBT gebruikt, neemt Cedoca de terminologie van de bron consequent over. Deze COI Focus behandelt de periode januari 2015 tot september 2020 en bestaat uit drie delen. Het onderzoek werd afgesloten op 19 oktober 2020.

Het eerste gedeelte onderzoekt de wetgeving met betrekking tot de seksuele minderheden en transgenders. Het beschrijft ook de gerechtelijke acties door de overheid, in het voor- of nadeel van deze groep, al dan niet volgens bestaande wettelijke bepalingen.

Het tweede gedeelte behandelt de situatie van seksuele minderheden en transgenders in de Colombiaanse maatschappij. Het tweede gedeelte begint met een beschrijving van de sociaal-culturele percepties van seksuele minderheden en transgenders in Colombia, alsook de voorstellingen in de media. Vervolgens gaat het dieper in op het geweld ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders. Het hoofdstuk over geweld maakt een onderscheid tussen het geweld ten aanzien van deze personen in de maatschappij in het algemeen en het geweld dat specifiek uitgaat van de illegale gewapende groeperingen. Ook gaat de COI Focus na of het geweld ten aanzien van transgenders verschillend is en of er regionale verschillen zijn vast te stellen met betrekking tot de mate van geweld. Vervolgens gaat dit gedeelte ook dieper in op de eventuele verschillen in de behandeling van seksuele minderheden en transgenders op sociaal-economisch vlak. Tot slot schenkt het tweede gedeelte aandacht aan hun sociale leven, zoals hun ontmoetingsplaatsen of verenigingen.

¹ "Refers to each person's capacity for profound emotional, affectional and sexual attraction to, and intimate relations with, individuals of a different gender or the same gender or more than one gender" : United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 22/09/2010, [url](#)

² "Refers to each person's deeply felt internal and individual experience of gender, which may or may not correspond with the sex assigned at birth. It includes the personal sense of the body (which may involve, if freely chosen, modification of bodily appearance or function by medical, surgical or other means) and other expressions of gender, including dress, speech and mannerisms" : United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 22/09/2010, [url](#)

Als laatste bekijkt het derde gedeelte de huidige algemene politieke context en, meer bepaald, het standpunt van de politieke en religieuze autoriteiten ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders. Ook de invloed van de coronapandemie komt kort aan bod in dit gedeelte.

Voor dit onderzoek raadpleegde Cedoca voornamelijk Colombiaanse media, waarvan de belangrijkste El Espectador en El Tiempo. Verder consulteerde Cedoca publicaties van internationale mensenrechtenorganisaties zoals Human Rights Watch (HRW), Freedom House, The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), en van organisaties zoals het Britse Stonewall die publiceren over de rechten van seksuele minderheden. Ook het onderzoek van het Williams Instituut aan de UCLA School of Law over de belevingen van seksuele minderheden in Colombia komt aan bod. Daarnaast deed Cedoca ook uitvoerig beroep op de verschillende rapporten van de belangrijkste nationale organisaties die opkomen voor de rechten van seksuele minderheden en transgenders in Colombia, zoals Colombia Diversa en Caribe Afirmativo. Cedoca had ook via e-mail uitgebreid contact met de verantwoordelijke mensenrechten van de nationale ngo Colombia Diversa. De bron verkoos niet met zijn naam te worden geciteerd.

1. Juridisch en institutioneel kader

1.1. Wetgeving

1.1.1. Wetten gericht tegen seksuele minderheden en transgenders

De Colombiaanse grondwet bevat geen specifieke restricties die enkel gelden voor seksuele minderheden.³ Er bestaat evenmin een wettelijk verbod op relaties tussen personen van hetzelfde geslacht.⁴

Stonewall, een Britse organisatie "whose work includes collaborating with institutions to ensure they offer inclusive, equal and inspiring environments for LGBT people and to improve legal protection available to LGBT people in Britain and abroad" schrijft in haar Global Workspace Briefings 2019 over Colombia dat seksuele relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht niet strafrechtelijk kunnen worden vervolgd en daarom legaal zijn.⁵

Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (United States Department of State, USDOS) bestaan er geen wetgeving of officiële maatregelen die discrimineren op basis van seksuele voorkeur wat betreft werk, huisvesting, stateloosheid, of toegang tot onderwijs en gezondheidszorg.⁶

1.1.2. Wetten die rechten aan seksuele minderheden en transgenders toekennen

Colombia kende het afgelopen decennium een aantal belangrijke wijzigingen in wetgeving en vonnissen van het Grondwettelijk Hof ter bescherming van seksuele minderheden en transgenders. Deze verwezenlijkingen plaatsen Colombia bij de progressiefste landen in Latijns-Amerika, wat betreft wetgeving ten aanzien van gender en seksuele minderheden. In totaal heeft het Grondwettelijk Hof meer dan 120 vonnissen, het parlement vijf wetten en de uitvoerende macht twee decreten, uitgevaardigd die bijkomende rechten en garanties toekennen aan seksuele minderheden.⁷ De belangrijkste wetgeving wordt hieronder opgelijst.

1.1.2.1. Wetgeving algemeen

De Colombiaanse grondwet beschermt het recht op vrijheid van meningsuiting en vereniging in de artikels 13, 16, 20, 37 en 38.⁸

Artikel 13 van de grondwet stelt:

"All individuals are born free and equal before the law, will receive equal protection and treatment from the authorities, and will enjoy the same rights, freedoms, and opportunities without any discrimination on account of gender, race, national or family origin, language, religion, political opinion, or philosophy.

The State will promote the conditions so that equality may be real and effective and will adopt measures in favor of groups that are discriminated against or marginalized.

³ Stonewall, 09/2019, [url](#)

⁴ OSAC, 13/03/2020, [url](#)

⁵ Stonewall, 09/2019, [url](#)

⁶ USDOS, 03/2020, [url](#)

⁷ El Tiempo, 14/08/2019, [url](#)

⁸ Oxford University Press, 12/05/2020, [url](#)

The State will especially protect those individuals who on account of their economic, physical, or mental condition are in obviously vulnerable circumstances and will sanction the abuses or ill-treatment perpetrated against them.”

In 1981 werd via een hervorming van de strafwetgeving van 1980, seksuele relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht, uit de strafwetgeving gehaald.⁹

In december 2011 werd wet 1482, ook bekend als de antidiscriminatiewetgeving, ondertekend door toenmalig president Manuel Santos. De wet verbiedt discriminatie op grond van ras, nationaliteit, geslacht of seksuele voorkeur.¹⁰ Bij haatmisdrijven gelden seksuele voorkeur of genderidentiteit als verzwarende omstandigheden, onder artikel 134c van wet 1482.¹¹

Artikel 134c stelt:¹²

“The penalties provided for in the preceding articles shall be increased by one-third to one-half when:

1. The conduct is displayed in a public space, public establishment or place open to the public.
2. The conduct is displayed through the use of mass media.
3. The conduct is displayed by a public servant.
4. The conduct is exhibited for or in connection with the provision of a public service.
5. The conduct is directed against a child, an adolescent or a senior citizen.
6. The conduct is aimed at denying or restricting workers’ rights.”

In 2016 verklaarde het Grondwettelijk Hof, in haar vonnis SU-214, dat het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht legaal is. In 2015 oordeelde het Hof al eerder dat ouders met hetzelfde geslacht gelijke rechten genieten inzake adoptie.¹³

Discriminatie op de werkvloer op basis van seksuele voorkeur of genderidentiteit is verboden door vonnissen T-1122/2002, T-804/2014 en T-141/2017 van het Grondwettelijk Hof.¹⁴

Via decreet 762/2018 werd een gouvernementeel orgaan in het leven geroepen dat moet toezien op de naleving van de rechten van seksuele minderheden in publieke en private organisaties.¹⁵

Artikels 33, 40 en 53 uit de nationale politiecode beschrijven expliciete beschermingsmechanismen voor de LGBT-gemeenschap.¹⁶

De nationale ngo Colombia Diversa stelt op haar blog een exhaustief overzicht van alle beschikbare wetgeving omtrent seksuele minderheden en transgenders in Colombia ter beschikking.¹⁷

⁹ ILGA, 12/2019, [url](#)

¹⁰ NDI, 20/12/2011, [url](#)

¹¹ Stonewall, 09/2019, [url](#)

¹² Colombia Ley 1482 de 2011. Via; IRB, 26/05/2020, [url](#)

¹³ Stonewall, 09/2019, [url](#)

¹⁴ ILGA, 12/2019, [url](#)

¹⁵ Stonewall, 09/2019, [url](#); Arresten te raadplegen via: Corte Constitucional de Colombia, s.d., [url](#)

¹⁶ Stonewall, 09/2019, [url](#)

¹⁷ Stonewall, 09/2019, [url](#)

¹⁷ Colombia Diversa, s.d., [url](#)

1.1.2.2. Wetgeving specifiek gericht op transgenders

In 2015 keurden de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie van Colombia decreet 1227 goed. Transgenders die ouder zijn dan achttien jaar kunnen hun geslacht laten wijzigen op alle officiële identificatiedocumenten, waaronder hun geboortecertificaat. Het geslacht kan enkel worden gewijzigd in mannelijk of vrouwelijk.¹⁸

De indiener van de geslachtswijziging moet ook nog volgende documenten beschikbaar stellen:¹⁹

- Een kopie van de burgerlijke stand
- Een fotokopie van het identiteitsbewijs (*cédula*)
- Een beëdigde verklaring

Ook besliste het Grondwettelijk Hof via arresten uit 2014 en 2015 dat de militaire dienstplicht niet geldt voor transvrouwen.²⁰ Maar voor transmannen²¹ is de situatie minder duidelijk. Als man moet men in principe in het bezit zijn van een *libreta militar*, het document dat aantoont dat men zijn dienstplicht heeft vervuld. Dit document is onder andere nodig om aan een job te raken of om zichzelf te kunnen identificeren tijdens huiszoeken of controles. De Colombiaanse ngo Dejusticia, welke werkt op het versterken van de rechtsstaat en de mensenrechten, diende begin 2019 een verzoek in bij het Grondwettelijk Hof, om transmannen vrij te stellen van militaire dienst, rekening houdend met de kwetsbaarheid en structurele discriminatie die ze tijdens hun dienstplicht kunnen ondervinden. De ngo stelt voor dat ze het militaire boekje krijgen zonder te dienen. Door de machocultuur en het geweld dat in het leger heerst, komen de waardigheid en het leven van transmannen in gevaar. Alleen als er een protocol en een speciale procedure is om transmannen in het leger te laten dienen, kan men de mogelijkheid bekijken om zowel trans- als cisgender-mannen in het leger te laten dienen, aldus Dejusticia.²²

Dejusticia verklaart dat transmannen, aangezien ze door het ontbreken van dat protocol geen militaire kaart kunnen verkrijgen, "gedegradeerd zijn tot informeel werk, willekeur van de autoriteiten en sociaal-economische onzekerheid".²³

In juni 2015 werd de wet Rosa Elvira Cely goedgekeurd. Deze wet bepaalt expliciet femicide (het doden van een vrouw door een man vanwege haar geslacht) als misdadend en voorziet gevangenisstraffen van 20 tot 50 jaar. In december 2018 werd deze wet voor het eerst gebruikt om de dader van een moord op een transvrouw, Anyela Ramos Claros, te veroordelen.²⁴

Op de website van de ngo Colombia Diversa is eveneens een overzicht te vinden van alle beschikbare nationale wetgeving specifiek gericht op transgenders in Colombia.²⁵

¹⁸ Corte Constitucional Colombia, 2015, [url](#)

¹⁹ ILGA, 09/2020, [url](#)

²⁰ Corte Constitucional Colombia, 2014, [url](#); Corte Constitucional Colombia, 2015, [url](#)

²¹ Transvrouwen zijn personen met een (overwegende) vrouwelijke genderidentiteit, ondanks dat zij bij de geboorte als 'mannelijk' werden geregistreerd. Transmannen zijn personen met een (overwegende) mannelijk genderidentiteit, ondanks dat zij bij de geboorte als 'vrouwelijk' werden geregistreerd. Personen waarbij geboortegeslacht en genderidentiteit wel samen vallen worden cisgender personen (cispersonen) genoemd.

²² El Tiempo, 01/01/2019, [url](#)

²³ El Tiempo, 01/01/2019, [url](#)

²⁴ NBCNews (Acevedo N.), 19/12/2018, [url](#)

²⁵ Colombia Diversa, s.d., [url](#)

1.1.2.3. Wetgeving in het kader van het vredesakkoord van 2016

In december 2016 maakte een vredesakkoord tussen de Colombiaanse autoriteiten en de rebelligroepering *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia–Ejército del Pueblo* (FARC-EP) een einde aan een vijftig jaar durend gewapend conflict. Het vredesakkoord bevatte enkele passages die expliciet focussen op gender.²⁶ In een daartoe opgericht gendercomité, waarin een vertegenwoordiger zetelde van de LGBT-gemeenschap, erkenden de onderhandelende partijen dat vrouwen en leden van de LGBT-gemeenschap disproportioneel hadden geleden onder het gewapend conflict.²⁷ Vervolgens werden 41 genderspecifieke bepalingen ingeschreven in het vredesakkoord. Deze aparte focus in het vredesakkoord op vrouwen en leden van de LGBT-gemeenschap maakte dit akkoord tot een van de inclusiefste vredesovereenkomsten in de geschiedenis.²⁸ Volgens de LGBT-rechtengroepering Colombia Diversa, zijn verschillende van deze bepalingen nog niet uitgevoerd, maar werd zo'n 70 % van de bepalingen al opgestart.²⁹

Een belangrijk mechanisme in het vredesakkoord omvat de Jurisdicción Especial para la Paz (speciale jurisdictie voor de vrede, JEP). Het is een van de drie afzonderlijke componenten waaruit het huidige systeem van overgangsjustitie in Colombia bestaat. Als resultaat van het werk van Colombia Diversa en Caribe Afirmativo, de meest prominente LGBT-organisaties in het land³⁰, heeft de JEP twee zaken geopend over de vervolging van LGBT-personen tijdens het gewapend conflict.³¹ Twee rapporten die door de organisaties bij de JEP zijn ingediend, schetsen het systematische geweld dat werd gepleegd door de FARC-EP en paramilitaire groeperingen tegen leden van de LGBT-gemeenschap in Nariño en Antioquia. De JEP is daarom het eerste tribunaal voor overgangsjustitie ter wereld dat erkent dat leden van de LGBT-gemeenschap het doelwit waren tijdens het gewapend conflict vanwege hun seksuele geaardheid en genderidentiteit.³²

In een boek³³ van Colombia Diversa, dat in juli 2020 voor het JEP werd gepresenteerd, documenteert de organisatie uitvoerig over de impact van het gewapend conflict op de LGBT-gemeenschap en toont het aan dat het geweld nooit willekeurig, maar altijd doelgericht was.³⁴ Het boek documenteert vooral het geweld ten aanzien van de seksuele minderheden in de zuidelijke regio van het departement Tolima, met name in de gemeente Chaparral en in de gemeente San Andrés, in het departement Nariño.

²⁶ WOLA (Bocanumenth M.), 03/07/2020, [url](#)

²⁷ WOLA (Bocanumenth M.), 03/07/2020, [url](#)

²⁸ NOREF (Salvesen H., Nylander D.), 07/2017, [url](#)

²⁹ Colombia Diversa, 04/2020, [url](#)

³⁰ WOLA (Bocanumenth M.), 03/07/2020, [url](#)

³¹ El Espectador (Cortés C.), 29/03/2019, [url](#)

³² WOLA (Bocanumenth M.), 03/07/2020, [url](#)

³³ Colombia Diversa, 07/2020, [url](#)

³⁴ Colombia Diversa, 07/2020, [url](#)

1.2. Gerechtelijke acties

1.2.1. Tegen seksuele minderheden en transgenders

Er werden in de geraadpleegde bronnen voor dit rapport geen gerechtelijke acties, tegen seksuele minderheden of transgenders, louter en alleen omwille van hun geaardheid, teruggevonden binnen het afgesproken tijdsbestek.

1.2.2. Tegen daders van discriminatie en/of geweld

Vooreerst kunnen personen behorende tot een seksuele minderheid of de transgendergemeenschap een beroep doen op de nationale beschermingsmechanismen die gelden voor alle Colombianen. Kort samengevat zijn dit de volgende instanties:³⁵

- De procureur-generaal (Fiscalía General de la Nación) en de nationale politie zijn verantwoordelijk voor het vervolgen van strafbare feiten, waaronder geweld en/of discriminatie van LGBT-persoon. Deze instellingen kunnen ook bescherming bieden aan slachtoffers en getuigen van misdrijven, of preventieve maatregelen nemen.
- De inspecteur-generaal (Procuraduría General de la Nación) kan disciplinaire onderzoeken uitvoeren en het wangedrag van overheidsfunctionarissen vervolgen, waaronder gevallen van discriminatie en/of geweld tegen LGBT-mensen.
- Het Bureau van de Ombudsman (Defensoría del Pueblo) en de lokale vertegenwoordigers van het openbaar ministerie (Personerías Municipales) kunnen juridische en psychosociale hulp bieden aan LGBT-persoon die het slachtoffer zijn van discriminatie en/of geweld.
- De Nationale Beschermingseenheid (Unidad Nacional de Protección (UNP)) kan bescherming bieden aan onder meer mensenrechtenverdedigers, journalisten, vakbondsleden, politici, waaronder LGBT-verdedigers en leiders. Zij voorzien dan onder andere in mobiele telefoons, kogelvrije vesten, gepantserde auto's en lijfwachten.
- De justitiehuzen (Casas de la Justicia) zijn centra die worden gecoördineerd door het ministerie van Justitie en die diensten verlenen om de toegang tot de rechter te bevorderen en alternatieve mechanismen voor conflictoplossing bieden.
- De commissaris voor het gezin (Comisarías de Familia) kan juridische en psychologische ondersteuning bieden aan slachtoffers van huiselijk geweld of partnergeweld, waaronder LGBT-persoon.
- Het Nationaal Penitentiair Instituut (Instituto Nacional Penitenciario y Carcelario (INPEC)) kan klachten onderzoeken wegens geweld en/of discriminatie tegen LGBT-mensen die van hun vrijheid zijn beroofd in het nationale gevangenisstelsel, en maatregelen nemen om hen te beschermen.

Maar de mensenrechtenonderzoeker binnen de ngo Colombia Diversa laat per e-mail aan Cedoca weten dat bovenstaande beschermingsmechanismen onvoldoende werken om geweld en discriminatie te voorkomen. Hij wijst eveneens op een zeer hoge mate van straffeloosheid ten aanzien van geweldzaken:³⁶

³⁵ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

³⁶ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

“However, most of the time, these mechanisms are not effective to protect LGBT people or guarantee their rights. Although the National Prosecutor’s Office has implemented a program to train attorneys for the adequate prosecution of crimes against LGBT people, there remain several obstacles in the investigation of these crimes and impunity rates are up to 90% in cases of homicides and almost 100% in cases of death threats.

Impunity rates are even higher in cases of police violence against LGBT people. The National Police systematically acquits police officers responsible for violence and/or discrimination against LGBT people, and the Attorney’s Office and the Inspector General usually do not prosecute these cases.

LGBT human rights defenders don’t have adequate mechanisms for protection either. The mechanisms provided by the NPU or the National Police for human rights defenders are not sensitive to the specific needs and risks of LGBT defenders. In addition, the National Prosecutor’s Office has not taken measures to prosecute threats against LGBT defenders.

Finally, although the INPEC has worked to reform the internal regulations of all prisons in Colombia to secure the rights of LGBT people, we still have documented cases of discrimination and violence against LGBT people deprived of their liberty. The most worrying occurred on early June, when a gay man was found hanged dead in the El Bosque Prison in Barranquilla.

In brief, despite the normative advances, violence against LGBT people remains at alarming rates and existing mechanisms are not effective in preventing such violence, protecting LGBT people, or prosecuting the perpetrators.”

Daarnaast zijn er een aantal mechanismen ontworpen die zich specifiek richten op het beschermen van de seksuele minderheden tegen geweld en discriminatie. Het belangrijkste hier is het Nationaal Bureau voor Dringende Zaken (Mesa de Casos Urgentes (MCU)). Ook kennen de grotere steden opvangtehuizen die zich specifiek richten op seksuele minderheden die het slachtoffer zijn van geweld. Cedoca vroeg per e-mail meer uitleg aan Colombia Diversa over de functionering van deze MCU’s.³⁷ Volgens deze ngo is de MCU een interinstitutioneel mechanisme dat is ontworpen om geweld en discriminatie van LGBT-mensen te vervolgen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken (met name de Directie Mensenrechten) fungeert als een soort secretaris van de MCU. Het ministerie van Binnenlandse Zaken ontvangt in het hele land individuele klachten voor geweld of discriminatie van LGBT-personen en verwijst de klachten vervolgens door naar de desbetreffende instellingen. Als ze, bijvoorbeeld, een klacht ontvangen voor bedreigingen tegen een lesbische LGBT-activiste, verwijzen ze deze klacht door naar:

- het parket zodat ze de daders kunnen identificeren en vervolgen.
- de nationale politie zodat ze beschermende en/of preventieve maatregelen kunnen nemen.
- de NPU, zodat deze kunnen beoordelen of er bijkomende beschermingsmechanismen moeten worden aangeboden.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken dient ook de acties van elke instelling op te volgen. Alle leden van de MCU komen ook periodiek samen om bepaalde gevallen te analyseren of wanneer de situatie in bepaalde regio's van het land verslechtert. Colombia Diversa verklaart aan Cedoca dat de oprichting van de MCU een belangrijke stap is in de bescherming van LGBT-mensen en het vervolgen van geweld tegen hen. Maar de ngo wijst er eveneens op dat het MCU nog belangrijke tekortkomingen kent, zoals het gebrek aan interesse van sommige instellingen, vooral de nationale politie, de beperkte respons van anderen, vooral de NPU, en het feit dat de periodieke bijeenkomsten met alle leden maar weinig plaatsvinden.³⁸

³⁷ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

³⁸ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

De Colombiaanse autoriteiten hebben maatregelen genomen om geweld tegen seksuele minderheden te onderzoeken en te bestraffen. In 2015 startte het Openbaar Ministerie een programma om onderzoek naar misdaden tegen LGBT-personen vanuit een gedifferentieerde benadering te bevorderen. In 2016 bracht het National Institute of Legal Medicine and Forensic Sciences een gids uit met 'aanbevelingen voor gerechtelijk onderzoek en preventie van moorden onder de noemer van femicide, inclusief moorden op lesbische, biseksuele en transvrouwen'.³⁹ De effectieve uitvoering van alle bovengenoemde wetgevingen loopt volgens een onderzoek van Colombia Diversa, samen met de ngo's Promsex (Peru) en Cattrachas (Honduras), niet altijd even vlot. Ze hebben noch geleid tot een afname van discriminatie en geweld, noch tot een betere toegang tot de rechter.⁴⁰

Tussen 2009 en 2017 werden in Colombia 1.005 LGBT-personen vermoord, volgens onderzoek van Colombia Diversa. Minstens 318 moorden waren ingegeven door vooroordelen over de seksuele geaardheid of genderidentiteit van de slachtoffers. In een groot deel van de zaken gaat het onderzoek naar deze misdrijven niet vooruit en worden de verantwoordelijken niet geïdentificeerd of gestraft. Zoals te zien in onderstaande tabel uit het onderzoek van Colombia Diversa, blijft bijna de helft van de zaken hangen in de voorbereidende onderzoeksfase (*indagación*), zelfs meerdere jaren na het misdrijf, en komen veel zaken in het archief terecht omdat het onmogelijk is om de daders te identificeren. Slechts een minderheid van de zaken resulteert in een veroordeling.⁴¹

ETAPA	NÚMERO
Indagación	403
Investigación	18
Juicio	49
Sin información	64
Archivo	113
Sentencia condenatoria	75
Sentencia absolutoria	7
Preclusión	4
TOTAL	733

Status van het strafproces bij moord op LGBT-personen 2009-2017, Colombia Diversa

Freedom House stelt in haar rapport over Colombia in 2020 dat misdaden tegen seksuele minderheden gepaard gaan met een hoge mate van straffeloosheid.⁴²

1.3. Houding van de ordetroepen

1.3.1. Ten opzichte van seksuele minderheden en transgenders

Volgens de ngo Temblores zijn ook de leden van de ordediensten regelmatig verantwoordelijk voor het plegen van geweld en intimidatie ten aanzien van seksuele minderheden.⁴³ Getuigen uit het rapport van de ngo begin 2020 geven aan zich niet veilig te voelen op straat. Ze verklaren dat ze door

³⁹ Colombia Diversa, Promsex, Cattrachas, 05/2020, [url](#)

⁴⁰ Colombia diversa, Promsex, Cattrachas, 05/2020, [url](#)

⁴¹ Colombia diversa, Promsex, Cattrachas, 05/2020, [url](#)

⁴² Freedom House, 2020, [url](#)

⁴³ El Espectador (Nuñez D.), 31/01/2020, [url](#)

hun grote zichtbaarheid het risico lopen te worden aangevallen of te worden beledigd. De meeste van deze aanvallen zijn afkomstig van onbekenden op straat. Veel getuigen in het rapport halen ook politiegeweld aan en zeggen dat de politie zelden in hun voordeel optreedt wanneer hun hulp wordt ingeroepen. In tegendeel, meestal krijgen ze zelf de schuld of worden hun onrespectvolle insinuaties toebedeeld.⁴⁴

Het Bureau van de Ombudsman in Colombia (Defensoria del Pueblo) verklaarde in september 2020 dat er tijdens de eerste acht maanden van 2020, 36 gevallen van agressie van politieofficieren tegen seksuele minderheden werden gerapporteerd.⁴⁵

Tussen 1 januari en 15 juli 2020 registreerde Colombia Diversa zeven daden van politiegeweld waarbij in totaal negen transvrouwen werden aangevallen. Vier van deze gebeurtenissen vonden plaats tijdens de nationale *lockdown* in Bogotá (twee gevallen), Boyacá (een geval) en Tolima (een geval). Deze aanvallen deden zich voor in sectoren waar de afgelopen jaren reeds meerdere gevallen van politiegeweld zijn geweest, met name tegen transvrouwen, sekswerkers en daklozen. In een van deze gevallen, die plaatsvonden op 21 juni 2020 in Bogota, rechtvaardigde de politie het gebruik van geweld omwille van de quarantaine die door de nationale regering was uitgevaardigd.⁴⁶

1.3.2. Ten opzichte van daders van geweld

In juli 2020 werd Gabriela, een transvrouw dood aangetroffen in haar woonplaats in Soledad, Atlántico. De vrouw werkte hier als kapster. De politie verklaarde dat haar dood te wijten was aan zelfmoord. Volgens haar burens heeft de politie haar dood echter niet onderzocht. Volgens lokale organisaties die opkomen voor de LGBT-gemeenschap had haar zaak verschillende elementen die men had moeten onderzoeken. Caribe Afirmativo, een organisatie die opkomt voor seksuele minderheden in de regio van de Caraïbische kust, verklaart de eerste helft van 2020 reeds twaalf van dergelijke zaken te hebben gezien in de regio en klaagt het gebrek aan degelijk onderzoek en rapportering door de politie aan.⁴⁷ Ook Colombia Diversa wijst in een e-mail aan Cedoca op het feit dat er een hoge mate van straffeloosheid heerst.⁴⁸ Zie in dit verband ook de informatie onder punt 1.1.2. Wetten die rechten aan seksuele minderheden en transgenders toekennen.

⁴⁴ El Espectador (Nuñez D.), 31/01/2020, [url](#)

⁴⁵ Reuters (Acosta L.), 15/09/2020, [url](#)

⁴⁶ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

⁴⁷ El Heraldo (Blanquicet J.), 26/07/2020, [url](#)

⁴⁸ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

2. Sociaal klimaat

De Nationale Administratieve Dienst voor Statistiek (Dane) voerde in 2020 voor het eerst een onderzoek uit dat gegevens vrijgaf over seksuele geaardheid en genderidentiteit in Colombia. Volgens de bevindingen van Dane wordt geschat dat er in Colombia minstens 256.000 inwoners zijn die zich identificeren als homoseksueel, lesbisch, biseksueel of transgender.⁴⁹

2.1. Houding van de maatschappij

2.1.1. Sociale voorstellingen en acceptatie

Volgens onderzoek van professor Mara Viveros Vigoya, antropologe en gespecialiseerd in genderstudies, geraadpleegd in het rapport van het Office Français de Protection de Réfugiés et Apatrides (OFPRA), is de Colombiaanse maatschappij over het algemeen patriarchaal van aard. De overheersende kracht van mannen boven vrouwen wordt geaccentueerd door een macho-ideologie die in alles de stereotiepe 'mannelijke eigenschappen' (viriliteit, kracht, geweld, etc.) voorop stelt.⁵⁰

Colombia heeft wel een aantal belangrijke mijlpalen bereikt op het gebied van politieke en andere vormen van vertegenwoordiging van seksuele minderheden in de samenleving die de zichtbaarheid en acceptatie van deze personen hebben vergroot.⁵¹ In oktober 2019 koos Bogota, de openlijk lesbische Claudia López als hun eerste vrouwelijke burgemeester. Ook verschillende verkozen vertegenwoordigers op nationaal, departementaal en lokaal niveau, zoals Andrés Cancimance in Putumayo en Oriana Zambrano in La Guajira, identificeren zich openlijk als LGBT.⁵² Bij de regionale verkiezingen in 2011 waren er slechts 16 kandidaten die zich openlijk identificeerden als homoseksueel, waarvan er 1 verkozen raakte. Bij de daaropvolgende verkiezingen in 2015 waren er 68 kandidaten die zich identificeerden als behorende tot de LGBT-gemeenschap. Hiervan raakten 6 personen verkozen. Tijdens de verkiezingen van 2019 raakten 19 personen verkozen van de meer dan 80 kandidaten die zich tijdens de kiescampagnes hadden geuit als LGBT. Van deze 19 verkozenen identificeerden 12 onder hen zich als homoseksueel, 5 als lesbisch en 2 als transgender. De verkiezingen van 2019 werden door de organisatie Caribe Afirmativo dan ook gezien als een belangrijke doorbraak in termen van zichtbaarheid in de samenleving en participatie aan het politieke leven.⁵³

Het stijgend aantal verkozen politici behorende tot een seksuele minderheid of de transgender gemeenschap, betekent echter niet dat deze verkozenen niet meer worden geconfronteerd met homofobe reacties en opmerkingen. Zo kreeg de burgemeester van Bogota, tijdens de inhuldiging van een fietspad in september 2020, het verwijt toegeroepen dat ze de kinderen homoseksualiteit niet mag aanleren.⁵⁴ De burgemeester reageerde vervolgens met een tweet dat ze heel trots is om een vrouw te zijn, divers, de dochter van een leraar en de eerste vrouwelijke burgemeester die in Bogota bij volksstemming werd gekozen [vertaling].⁵⁵

Verschiedende bronnen geraadpleegd door OFPRA voor haar rapport over seksuele minderheden in Colombia van september 2018 wijzen op het feit dat seksuele minderheden en transgenders in

⁴⁹ El Tiempo, 08/09/2020, [url](#)

⁵⁰ OFPRA, 20/09/2018, [url](#)

⁵¹ WOLA (Bocanumenth M.), 03/07/2020, [url](#)

⁵² El Tiempo, 29/10/2019, [url](#)

⁵³ El Tiempo, 29/10/2019, [url](#)

⁵⁴ El Tiempo, 08/09/2020, [url](#)

⁵⁵ Claudia López, 05/09/2020, [url](#)

Colombia nog steeds worden geconfronteerd met discriminatie, geweld en stigmatisering vanuit de maatschappij.⁵⁶

In mei 2020 publiceert het Williams Instituut aan de UCLA School of Law, een onderzoeksinstituut dat zich richt op kwesties met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit, een grootschalig onderzoek over het welbevinden van seksuele minderheden in Colombia. Hiervoor werden in de eerste helft van 2019, 4.867 leden van de gemeenschap in Colombia ondervraagd.⁵⁷ De respondenten wijzen er op dat Colombia een sociaal-conservatief land is met een progressieve wetgeving ten aanzien van seksuele minderheden. In de praktijk worden ze nog steeds met veel discriminatie en stigmatisering geconfronteerd. De respondenten rapporteerden een hoge mate van psychologische stress, waarbij een op twee al zelfmoord had overwogen. Een psychologe verklaart dat ze elke week families op bezoek krijgt waarbij de ouders vragen hun kind weer heteroseksueel te maken. Ze verklaart eveneens dat verschillende ouders ook hun toevlucht zoeken bij de religieuze leiders om hun kind te "genezen". Uit het onderzoek blijkt dat een op vijf leden van de LGBT-gemeenschap een of andere vorm van conversie-therapie heeft moeten ondergaan. Bij transgenders stijgt dit tot een op drie personen. Het onderzoek toont eveneens aan dat transgenders de meest gestigmatiseerde groep zijn in de samenleving.⁵⁸

Het feit dat de Colombiaanse maatschappij nog steeds zeer verdeeld is over de rechten van seksuele minderheden kwam ook duidelijk tot uiting in het referendum over het vredesakkoord van oktober 2016, waarbij de Colombiaanse bevolking initieel tegen het vredesakkoord met de FARC-EP stemde. Zo verklaarde Luis Fernández, een onderzoeker naar gewapende conflicten bij Colombia Diversa, aan de reiswebsite voor homoseksuelen, GlobalGayZ:⁵⁹

"Many of the people who voted against last year's peace treaty with FARC think that the accord was trying to promote homosexuality. Some people even went so far as saying that the government wanted to impose a homosexual dictatorship, whatever that means.... many voters opposed the inclusion of LGBT rights in the peace treaty because Colombia is still a very conservative society and the majority of Colombians ignore the scope of abuses that the LGBT population endured during the conflict."

In dezelfde periode ontstonden grote protesten die het aftreden van de openlijk lesbische minister van Onderwijs, Gina Parody eisten.⁶⁰ Ze weigerde en verspreidde in plaats daarvan een handboek voor de scholen waarin ze tolerantie promootte. Conservatieve groepen beschuldigden de minister er ten onrechte van dat haar handboek "genderideologie" promootte, of studenten aanmoedigde te experimenteren met relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht en genderfluiditeit. Naast de controversie werden foto's uit een Belgisch pornoblad verspreid op sociale media en afgebeeld als fragmenten komende uit het handboek. Na maanden van intens debat over de vraag of de steun voor LGBT-rechten Colombiaanse kinderen blootstelde aan de zogenaamde "genderideologie", trad Parody op 4 oktober 2016 af als minister van Onderwijs. Dit gebeurde twee dagen nadat de Colombianen het vredesakkoord in een referendum hadden afgewezen, eveneens grotendeels omwille van desinformatie omtrent LGBT-bepalingen in het akkoord. Uiteindelijk werd er een nieuw vredesakkoord onderhandeld dat inhoudelijk sterk overeenkwam met het eerste. Enkele gevoelige termen werden wel veranderd. Het woord "seksisme" werd bijvoorbeeld vervangen door "discriminatie van vrouwen". "Genderidentiteit" en "seksuele geaardheid" werden daarentegen veranderd in "LGBT-bevolking". Het

⁵⁶ OFPRA, 20/09/2018, [url](#)

⁵⁷ UCLA School of Law, Williams Institute, 05/2020, [url](#)

⁵⁸ UCLA School of Law, Williams Institute, 05/2020, [url](#)

⁵⁹ GlobalGayz (Ammon R.), 03/2018, [url](#)

⁶⁰ LAND (Espitia M.), 15/04/2017, [url](#)

akkoord werd begin december goedgekeurd, maar verschillende religieuze leiders verklaarden zich nog steeds niet akkoord.⁶¹

In september 2020 diende het parlement een klacht in tegen een burgerlijk rechter in de stad Cartagena die eerder had geweigerd een huwelijk goed te keuren tussen twee vrouwen. De rechter beriep zich hierbij op het recht op gewetensbezwaar en het feit dat hij niet kon ingaan tegen zijn christelijke moraal. Het parlement verklaarde dat de rechter de verplichting heeft om de wetten van het land na te leven.⁶²

2.1.2. Standpunt en rol van de media

Seksuele minderheden zijn zichtbaar in de media in Colombia. Uit onderzoek⁶³ gevoerd door Cedoca voor 2020 blijkt dat er regelmatig nieuwsartikels over de LGBT-gemeenschap verschijnen in de grote reguliere Colombiaanse media. Meestal gaat het over berichtgeving in het geval van een aanval of moord op een persoon behorende tot een seksuele minderheid. De berichtgeving gebeurt op een neutrale, objectieve toon. De rechtenorganisaties zoals Colombia Diversa en Caribe Afirmativo worden meestal geraadpleegd om hun standpunt weer te geven bij de gebeurtenissen. Stonewall bericht dat in tv-shows meer en meer LGBT-personages verschijnen.⁶⁴

Volgens bronnen geraadpleegd in het OFPRA-rapport was de rol van LGBT-personages in televisieseries tot voor kort erg oppervlakkig en stereotype. Dit wordt ook bevestigd in een interview dat de reiswebsite Nomadic Boys had met Jesús, een homoseksueel uit de stad Barranquilla, en hem vroeg naar wie zijn rolmodellen in de media waren wanneer hij opgroeide. Hier verklaarde Jesús dat hij weinig homoseksuele rolmodellen had toen hij opgroeide buiten de stereotypen in televisieseries. Maar volgens hem is dit nu geëvolueerd naar meer realistische types in de tv-series.⁶⁵

2.1.3. Geweld ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders

2.1.3.1. Geweld vanuit de Colombiaanse gemeenschap

In 2019 publiceert Colombia Diversa een onderzoek naar geweld ten aanzien van seksuele minderheden, voor de hele regio van Latijns-Amerika. Colombia komt hier naar voor als het land met de meeste moorden op seksuele minderheden, gevolgd door Mexico en Honduras. Wanneer de onderzoekers het aantal moorden van personen uit de LGBT-gemeenschap bekijken per 100.000 inwoners, komt Honduras naar voren als het gewelddadigste land. Honduras wordt onmiddellijk gevolgd door Colombia en El Salvador op de derde plaats. Bolivia komt uit het onderzoek als het land met het minst aantal moorden op seksuele minderheden. De onderzoekers spreken hier van de "Colombiaanse paradox" omdat het land ondanks een zeer robuust institutioneel kader met verschillende sterke juridische verwezenlijkingen én een zeer actief maatschappelijk middenveld, nog steeds zo'n groot aantal geweldplegingen kent tegen seksuele minderheden.⁶⁶

Volgens cijfers van de ngo Colombia Diversa, gepubliceerd in een reportage van Cerasetenta, werden tussen 2014 en 2018, 545 Colombianen uit de LGBT-gemeenschap vermoord. De meeste moorden vonden plaats in Antioquia (143), Valle de Cauca (115) gevolgd door Bogota (59).⁶⁷ De meeste moorden gebeurden op homoseksuele mannen (234), met een gemiddelde leeftijd van 42 jaar. De

⁶¹ LAND (Espitia M.), 15/04/2017, [url](#)

⁶² El Heraldo, 01/09/2020, [url](#)

⁶³ Cedoca doorzocht hiervoor de berichtgeving op termen LGBT & transgénero in de belangrijkste nationale (El Tiempo & El Espectador) en regionale (El Heraldo & El Pais) kranten voor 2020.

⁶⁴ Stonewall, 09/2019, [url](#)

⁶⁵ Nomadic Boys, 26/08/2020, [url](#)

⁶⁶ Colombia Diversa, 08/2019, [url](#)

⁶⁷ Cerasetenta (Jauregui T.), 26/02/2020, [url](#)

meerderheid van deze moorden (50 %) vond plaats in de woonst van het slachtoffer. Dit staat in contrast met het cijfer van heteroseksuele mannen die in hun woonst werden vermoord, namelijk 11 %. Volgens Gustavo Pérez, onderzoeker van Colombia Diversa, is dit deels te wijten aan het feit dat veel homoseksuele mannen het niet veilig vinden om elkaar te ontmoeten in publieke plaatsen. Hierdoor nemen ze hun toevlucht tot datingapps zoals Grindr waarbij men privé afspreekt, vaak de woonplaats.⁶⁸

De tweede grootste groep van geregistreerde moorden in het onderzoek van Colombia Diversa, zijn de transvrouwen. Hier werden voor dezelfde periode 159 moorden vastgesteld. In tegenstelling tot bij homoseksuele mannen werden hier de meeste moorden in de publieke ruimte gepleegd. Een van de redenen hiervoor is, volgens Pérez, dat deze groep zeer sterk wordt geconfronteerd met sociale discriminatie waardoor ze hun familiebanden verliezen, de school verlaten en grote moeilijkheden ondervinden om werk te vinden. Deze groep beroept zich dan ook vaak op sekswerk om te overleven.⁶⁹

Eveneens werden door de ngo 32 moorden op lesbische vrouwen opgetekend. Volgens Gustavo Pérez worden deze vrouwen meestal maar als lesbisch herkend door de omgeving wanneer ze een relatie hebben. Van de 32 slachtoffers vormden dan ook een aanzienlijk deel een koppel, waarbij beide personen werden gedood.

Tussen 2014 en 2018 registreerde Colombia Diversa tien moorden op transmannen. De reden voor dit lage aantal is volgens de ngo dat ze in de meeste statistieken worden geregistreerd als lesbische vrouwen. In dezelfde periode werden eveneens twee moorden op biseksuele vrouwen en acht op biseksuele mannen geregistreerd.⁷⁰

Ngo's kaarten aan dat het moeilijk is om exacte data van geweld tegen seksuele minderheden te verzamelen. Wilson Casteñada, directeur van de organisatie Caribe Afirmativo, verklaart dat lokale organisaties grotendeels verantwoordelijk zijn voor het registreren van het geweld.⁷¹ De ordediensten en andere staatsinstanties hebben geen degelijke database waar ze geweld tegen seksuele minderheden in opnemen. Er is ook veel onwil om dergelijke statistieken bij te houden. Vermoedelijk is er ook veel onderrapportering van het geweld gepleegd door de ordediensten zelf, aangezien veel leden uit de LGBT-gemeenschap dergelijk geweld niet durven aangeven.⁷²

Voor 2019 documenteerde Colombia Diversa 109 moorden op leden van de LGBT-gemeenschap, 123 bedreigingen en 138 zaken van politiegeweld.⁷³

Colombia Diversa verklaarde in mei 2020 aan onderzoekers van de Canadese Immigration and Refugee Board (IRB) dat 80 % van de moorden op leden van de LGBT-gemeenschap gebeuren in de steden. Maar dat het procentuele aandeel van het aantal moorden op het platteland was gestegen tussen 2014 en 2018 van 4 % naar 13 % van het totale aantal moorden.⁷⁴

Het Bureau van de Ombudsman in Colombia bericht in september 2020 dat tijdens de eerste acht maanden van 2020 meer dan 63 mensen die zich identificeerden als homoseksueel, lesbisch, biseksueel, transgender of intersekse om het leven zijn gebracht in Colombia. Onder de dodelijke slachtoffers bevonden zich 17 transvrouwen, 12 homoseksuele mannen, 6 lesbische vrouwen en een transman. Daarnaast werden ook andere mensen vermoord van wie de seksuele geaardheid of genderidentiteit niet duidelijk was, maar die wel deel uitmaakten van de holebi-, transgender- en

⁶⁸ Cerosetenta (Jauregui T.), 26/02/2020, [url](#)

⁶⁹ Cerosetenta (Jauregui T.), 26/02/2020, [url](#)

⁷⁰ Cerosenta (Jauregui T.), 26/02/2020, [url](#)

⁷¹ El Heraldo (Rozo C.), 16/06/2020, [url](#)

⁷² El Heraldo (Rozo C.), 16/06/2020, [url](#)

⁷³ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

⁷⁴ IRB, 26/05/2020, [url](#)

intersekse-gemeenschap, zo zegt de ombudsman.⁷⁵ Van januari tot augustus 2020 registreerde de organisatie eveneens 388 gevallen van geweld tegen seksuele minderheden en transgenders, vaak in de vorm van fysieke en psychologische agressie. Dit is een stijging ten opzichte van de 309 gevallen voor heel 2019. Volgens de ombudsman zijn veroordelen en discriminatie tijdens de coronapandemie verergerd, terwijl het voor mensen moeilijker werd om een klacht in te dienen. De ombudsman, die ook melding maakt van 36 gevallen van agressie door politieagenten, roept de overheid op om een concreet actieplan uit te werken dat een einde moet maken aan geweld als gevolg van veroordelen en dat ook de structurele discriminatie aanpakt.⁷⁶

Een van de meest ophefmakende geweldsincidenten van 2020 gebeurde eind juli toen de zeventienjarige Luis Alvarez in zijn buurt Altos del Rosario in de stad Sincelejo (departement Sucre) naar huis liep. Hier werd hij verbaal aangevallen omwille van zijn seksuele geaardheid door een leeftijdsgenoot die hem onder andere de veelgebruikte scheldwoorden *loca*, *maricón*, *mariquita* (*crazy*, *fag*, *sissy*) toeschreeuwde. Dit was niet de eerste belediging en Luis antwoordde terug. Hierop hakte de aanvaller van Luis een deel van zijn arm af met een machete.⁷⁷ Marcela Sánchez, directeur van Colombia Diversa, reageerde in de krant *El Espectador*⁷⁸:

“Dit is een zeer pijnlijke zaak die zelfs had kunnen eindigen met de dood van Luis en ook laat zien dat er geen beleid is om geweld te voorkomen en discriminatie tegen te gaan van LGBT-jongeren. Dit zowel op gebieden zoals het gezin, de gemeenschap en instellingen die verantwoordelijk zijn voor het welzijn en onderwijs van meisjes, jongens en adolescenten. Discriminatie kenmerkt het leven van deze jonge mensen en de Colombiaanse staat doet niets om dit te voorkomen.”
[vertaling]

In een opiniestuk klaagt de rechtenorganisatie Colombia Diversa aan dat geweld tegen kinderen en jongeren uit de LGBT-gemeenschap een van de meest onderschatte problemen is.⁷⁹ Een van de oorzaken is dat het geweld nog al te vaak wordt ontkend in de samenleving of wordt weggezet als “kinderspel”. De organisatie klaagt ook aan dat de problemen van deze groep nauwelijks worden onderzocht omdat het probleem dermate wordt ontkend en er een taboe op rust.⁸⁰ Het incident in Sucre met Luis Alvarez legt volgens Colombia Diversa ook opnieuw bloot dat er een groot verschil is tussen het behoren tot een seksuele minderheid in Bogota en in het departement Sucre. Sucre, wat behoort tot de Caraïbische regio in Colombia, kent een traditionelere en conservatievere samenleving die diversiteit nog steeds niet openlijk verwelkomt. Machismo en diep verankerde genderrollen betekenen dat iedereen die buiten de traditionele opvattingen van man/vrouw stapt, het slachtoffer kan worden van intimidatie, sociale uitsluiting en zelfs geweld.⁸¹ De plaatselijke LGBT-rechtenorganisatie Sucre Diversa verwijst eveneens naar kinderen die bedreigingen ontvingen van hun leerkrachten of personen werkzaam in de scholen, omwille van hun geaardheid. Daarnaast beperkt het geweld in Sucre zich niet tot de schoolomgeving maar dringt het ook door tot de familiale sfeer, aldus Sucre Diversa.⁸²

In september 2020 trekt de organisatie Caribe Afirmativo aan de alarmbel omtrent het stijgend aantal geweldsdelicten tegen seksuele minderheden en transgenders in de Caraïbische regio van het land. Het departement Atlántico geldt als het meest gewelddadige departement van de regio wat betreft geweld ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders. In 2018 telde de organisatie acht gewelddadige overlijdens. En negentien overlijdens sinds begin 2019. Tussen januari en augustus

⁷⁵ Reuters (Acosta L.), 15/09/2020, [url](#)

⁷⁶ Reuters (Acosta L.), 15/09/2020, [url](#)

⁷⁷ *El Espectador*, 11/08/2020, [url](#)

⁷⁸ *El Espectador*, 11/08/2020, [url](#)

⁷⁹ Colombia Diversa, s.d., [url](#)

⁸⁰ Colombia Diversa, s.d., [url](#)

⁸¹ Colombia Diversa, s.d., [url](#)

⁸² Colombia Diversa, s.d., [url](#)

2020 stierven in het departement reeds negen personen van de LGBT-gemeenschap een gewelddadige dood. Van de negentien moorden sinds begin 2019 werden slechts vijf officieel onderzocht. Caribe Afirmativo kaart de hoge mate van straffeloosheid aan bij dit soort geweldsdelicten. De ngo wijst er eveneens op dat in veel gevallen het geweld gericht is tegen vrouwen, zowel lesbische als transvrouwen. Sinds begin 2020 werden in het Caraïbisch gebied negen zaken van femicide geregistreerd, waarvan zes in het departement Atlántico (drie lesbische vrouwen en drie transvrouwen).⁸³

2.1.3.2. Geweld specifiek gericht tegen transgenders

Het geweld tegen transgenders in Colombia komt nog regelmatig voor. In het onderzoek van Colombia Diversa komt naar voren dat transvrouwen de tweede grootste groep zijn binnen de LGBT-gemeenschap in termen van aantal moorden.⁸⁴ Omwille van de sociale stigma's belanden zij vaak in onveilige jobs, zoals sekswerk. Op 20 juni 2020 werden bijvoorbeeld vijf transgender sekswerkers aangevallen in Bogota door leden van de politie die hen onder andere sloegen met stokken. Er werd een onderzoek naar de feiten ingesteld.⁸⁵ De feiten gebeurden in het Santa Fé district in Bogota, waar honderden transvrouwen werken als sekswerker.⁸⁶

Een reportage van de krant The Bogota Post gaat in op het geweld tegen transvrouwen. De krant stelt dat het geweld overal vandaan kan komen. Hoewel er veel gevallen zijn waarin transvrouwen worden aangevallen door mensen die ze niet kennen, worden ze tijdens hun jeugd vaak ook ernstig misbruikt door hun eigen familieleden.⁸⁷ De reportage stelt verder dat hoewel sommige vrouwen ervoor kiezen om dit misbruik te verdragen, velen op jonge leeftijd hun huis ontvluchten en hun toevlucht zoeken bij andere transvrouwen die ze ontmoeten en die ook door hun familie zijn afgewezen. Omdat ze niet lang genoeg thuis wonen om voldoende onderwijs te krijgen, en zonder financiële steun van hun familie, worden deze vrouwen vaak gedwongen informeel werk te doen, zoals sekswerk. Dit brengt een geheel nieuwe reeks gevaren met zich mee. Ten eerste gaat het bij een aanzienlijk aantal gemelde gevallen van geweld en femicide tegen transvrouwen om onenigheid tussen cliënten en sekswerkers. Sommige klanten weigeren te betalen voor de diensten, terwijl anderen de vrouwen ervan beschuldigen geld van hen te hebben gestolen, en gebruiken dit als excuus om hen aan te vallen of, in extreme gevallen, te doden. Ten tweede bezetten sekswerkers doorgaans specifieke delen van een stad. Politieagenten weten vaak welke zones dit zijn en bezoeken de gebieden af en toe, waarbij ze er een gewoonte van maken hen te intimideren en/of fysiek aan te vallen. Zo'n 70 % van de klachten over pesterijen (gebaseerd op cijfers van Caribe Afirmativo) die tegen de nationale politie van Colombia worden ingediend, betreffen transvrouwen.⁸⁸ Een groot deel van het geweld tegen transvrouwen vindt plaats in de Caraïbische regio van het land. Dit is grotendeels gelieerd aan de sterke patriarchale samenleving die hier nog heerst en de aanwezigheid van diverse Afro-Colombiaanse en inheemse gemeenschappen.⁸⁹ (zie ook 2.1.3.4. Situatie in de Afro-Colombiaanse en inheemse gemeenschappen) Maar ook dichtbevolkte steden zoals Bogota, Antioquia en Cauca kennen nog een hoge incidentie van geweld ten aanzien van transgenders.⁹⁰

⁸³ Publimetro (Robles L.), 28/09/2020, [url](#)

⁸⁴ Cerasetenta (Jauregui T.), 26/02/2020, [url](#)

⁸⁵ El Tiempo, 21/06/2020, [url](#)

⁸⁶ The Guardian (Griffin J.), 08/05/2020, [url](#)

⁸⁷ The Bogota Post (Jacobs E.), 31/03/2020, [url](#)

⁸⁸ The Bogota Post (Jacobs E.), 31/03/2020, [url](#)

⁸⁹ The Bogota Post (Jacobs E.), 31/03/2020, [url](#)

⁹⁰ The Bogota Post (Jacobs E.), 31/03/2020, [url](#)

2.1.3.3. Geweld door gewapende groeperingen

Hoewel de Colombiaanse autoriteiten in 2016 een vredesakkoord ondertekenden met de FARC-EP worden bepaalde delen in het land nog steeds gekenmerkt door de aanwezigheid van verschillende gewapende groeperingen. Voor een meer gedetailleerd overzicht van deze regio's en de gewapende groeperingen verwijst Cedoca naar de COI Focus over de veiligheidssituatie in Colombia van 27 juli 2020.

Colombia Diversa wijst er, in een communicatie van mei 2020 aan de onderzoekers van de IRB, op dat de gewapende groeperingen nog steeds seksuele minderheden viseren. Dit onder andere door bedreigingen, stigmatisatie, en in sommige gevallen, moord.⁹¹

De afgelopen jaren kenden volgens onderzoek van Colombia Diversa, gepubliceerd in mei 2020, een aanzienlijke toename van moorden en bedreigingen tegen mensenrechtenverdedigers van de LGBT-bevolking. LGBT-mensenrechtenverdedigers lopen een dubbel risico: vanwege hun werk als verdedigers van personen uit een seksuele minderheid en vanwege vooroordelen over hun seksuele geaardheid en genderidentiteit. Bovendien worden deze risico's nog verhoogd door het gebrek aan bescherming door de autoriteiten in bepaalde gebieden.⁹² Een aantal van deze moorden en bedreigingen tegen LGBT-verdedigers worden gepleegd door gewapende (neo-) paramilitaire groeperingen, guerrillagroepen of dissidenten van de voormalige FARC-EP-guerrilla. De acties van de LGBT-activisten worden door deze gewapende actoren beschouwd als immoreel of schadelijk voor de samenleving.⁹³

Colombia Diversa verklaart in een e-mail aan Cedoca dat LGBT-persoon die wonen in regio's getroffen door het gewapende conflict, een groter risico op geweld lopen, dan LGBT-persoon in andere delen van Colombia.⁹⁴ In de afgelopen jaren heeft Colombia Diversa verschillende moorden, bedreigingen en gedwongen verplaatsingen van LGBT-mensen gedocumenteerd door gewapende groepen in Tumaco (Nariño), Arauca, Bajo Cauca Antioquia, Zuid-Córdoba, Zuid-Tolima, Magdalena Medio, Caquetá, en Soacha. In regio's als deze hebben transgenders en seksuele minderheden vrijwel geen adequate beschermingsmechanismen. In gevallen van geweld of bedreiging door gewapende groepen worden velen van hen gedwongen hun gemeenschap te verlaten, hun werk voor de mensenrechten stop te zetten, en hun seksuele geaardheid of genderidentiteit te verbergen. Andere redenen waarom de situatie in deze gebieden onveilig is voor de LGBT-bevolking zijn onder andere een lagere institutionele aanwezigheid van de overheid en het feit dat openbare functionarissen minder opgeleid zijn in of gevoelig zijn voor LGBT-rechten. En ten slotte, het feit dat het nationale leger een grotere aanwezigheid heeft in deze regio's en de militarisering van het dagelijks leven (inclusief openbare veiligheid en bescherming van mensenrechtenverdedigers) een grotere bedreiging vormt voor het leven van vrouwen en seksuele minderheden, aldus Colombia Diversa.⁹⁵

Op 6 oktober 2020 komt International Crisis Group (ICG) met een nieuw rapport dat het toegenomen aantal moorden op sociale leiders aankaart. Sociale leiders zijn personen die op de een of andere manier opkomen voor de rechten van hun gemeenschap en zijn vaak sterke pleitbezorgers van het vredesakkoord. Dit maakt hen een doelwit van de gewapende groeperingen die het vredesakkoord en zijn implicaties willen bestrijden. De overgrote meerderheid van de moorden vindt plaats in gebieden die lang door conflicten zijn getroffen, zoals Antioquia, Cauca en Chocó.⁹⁶ Voor een dieper begrip van dit fenomeen verwijst Cedoca naar de COI Focus over de veiligheidssituatie van 27 juli 2020. Sinds de ondertekening van het vredesakkoord in december 2016 tot september 2020 werden in totaal 415

⁹¹ IRB, 26/05/2020, [url](#)

⁹² Colombia Diversa, Promsex, Cattrachas, 05/2020, [url](#)

⁹³ Colombia Diversa, Promsex, Cattrachas, 05/2020, [url](#)

⁹⁴ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

⁹⁵ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

⁹⁶ ICG, 06/10/2020, [url](#)

sociale leiders vermoord door de gewapende groeperingen.⁹⁷ Personen die opkomen voor de rechten van de LGBT-gemeenschap in deze gebieden vallen ook onder de categorie sociale leider. Ook zij krijgen regelmatig te maken met bedreigingen. Voor 2019 documenteerde het United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) 108 moorden op sociale leiders in Colombia, waaronder vijftien vrouwen en twee LGBT-activisten.⁹⁸ Leiders van de LGBT-gemeenschap halen in het ICG-rapport aan regelmatig boodschappen te ontvangen waarbij de illegale gewapende groeperingen dreigen met "sociale zuivering" ten aanzien van al wie niet aan de opgelegde sociale normen voldoet.⁹⁹

In haar rapport van eind september 2020 wijst de VN-verificatiemissie, voor de verslagperiode tussen juni en eind september 2020, erop dat illegale gewapende groeperingen en criminele organisaties seksueel geweld blijven gebruiken als middel tot intimidatie en als instrument voor territoriale en sociale controle. Dit geweld is gericht op vrouwen en meisjes, in het bijzonder uit inheemse en Afro-Colombiaanse gemeenschappen, en lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen, aldus het VN-rapport.¹⁰⁰

2.1.3.4. Situatie in de Afro-Colombiaanse en inheemse gemeenschappen

Seksuele minderheden die behoren tot de Afro-Colombiaanse gemeenschap of de inheemse bevolking kunnen eveneens ernstige problemen ondervinden in hun gemeenschap, wanneer zij zich uiten als behorende tot de LGBT-gemeenschap. Homo, lesbisch of transgender zijn wordt vaak als een pathologie beschouwd in deze gemeenschappen en er worden regelmatig pogingen ondernomen om hen te "genezen" via oude medicijnen.¹⁰¹ Meestal worden personen behorende tot een seksuele minderheid in een van deze gemeenschappen gedwongen om hun seksuele geaardheid of genderidentiteit te verbergen opdat men toegang zou blijven hebben tot hun culturele, sociale en economische rechten in de gemeenschap. Zich uiten staat vaak gelijk met verbanning uit de gemeenschap. Koppels van hetzelfde geslacht kunnen vaak ook alleen genieten van bepaalde openbare ruimtes, zoals het toeristencentrum van de stad.¹⁰²

Afro-Colombianen maken ongeveer 10 % uit van de bevolking en zijn aanwezig in elke grote stad van het land. Er wordt geschat dat er ongeveer een miljoen in de hoofdstad Bogota wonen. De kustgebieden van Colombia zowel aan de Stille Oceaan als de Atlantische kust kennen eveneens aanzienlijke Afro-Colombiaanse populaties. Het departement Chocó kent de grootste aanwezigheid van Afro-Colombianen, gevolgd door Magdalena, Bolivar en Sucre.¹⁰³ Volgens een census van 2018 bestaat de inheemse bevolking in Colombia uit 1,9 miljoen personen, wat neerkomt op 4,4 % van het totale aantal inwoners. De departementen met het grootste aantal inwoners van inheemse origine zijn La Guajira, Cauca, Nariño Córdoba, en Sucre. De Wayuu en de Zenú zijn de grootste groepen.¹⁰⁴

⁹⁷ ICG, 06/10/2020, [url](#)

⁹⁸ OHCHR, 26/02/2020, [url](#)

⁹⁹ ICG, 06/10/2020, [url](#)

¹⁰⁰ UNSC, 25/09/2020, [url](#)

¹⁰¹ El Espectador (Vargas D.), 30/05/2019, [url](#)

¹⁰² El Espectador (Vargas D.), 30/05/2019, [url](#)

¹⁰³ Minority Rights Group, s.d., [url](#)

¹⁰⁴ IWGIA, 11/05/2020, [url](#)

2.1.4. Schending van rechten

In mei 2020 verklaarde de ombudsman in een officieel persbericht dat:¹⁰⁵

“Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender vrouwen, en transgender mannen worden nog steeds blootgesteld aan meerdere vormen van geweld als gevolg van vooroordelen in Colombia, waardoor hun toegang tot fundamentele rechten zoals onderwijs, gezondheid, werk, en vrije meningsuiting worden beperkt.” [vertaling]

De ombudsman verwees vervolgens naar voortijdige waarschuwingen die werden uitgevaardigd door het Bureau van de Ombudsman voor transgenders in Bogota en Magdalena, waarbij werd verwezen naar de gevaren van het beroep van prostituee.¹⁰⁶

2.1.4.1. Discriminatie

Colombia Diversa verklaarde in mei 2020 aan onderzoekers van de IRB, dat seksuele minderheden discriminatie ondervinden in Colombia. Volgens de organisatie heeft een “significant” deel van de Colombiaanse bevolking nog steeds vooroordelen ten opzichte van deze groep mensen. Eveneens volgens Colombia Diversa, is er in de stedelijke omgeving meer acceptatie voor seksuele minderheden en transgenders dan op het platteland.¹⁰⁷ In 2018 brengt de organisatie ook een rapport uit, onder de titel ‘discriminatie, een strijd die nooit stopt’ (*la discriminación, una guerra que no termina*) dat de discriminatie van seksuele minderheden en transgenders in Colombia uitvoerig belicht.¹⁰⁸

Vooraf transgenders worden in Colombia nog regelmatig geconfronteerd met discriminatie. Een onderzoek van de krant El Tiempo dat met verschillende mensenrechtenorganisaties in Colombia hierover sprak, rapporteert dat deze groep personen nog veelvuldig te maken krijgt met discriminatie en intimidatie in publieke plaatsen, discriminatie op gebied van werk, scholing en in de gezondheidszorg. Hierdoor bekleedt deze groep systematisch een lagere sociale en economische positie in de samenleving. Dit resulteert in het feit dat voor 69 % van de transvrouwen en 50 % van de transmannen sekswerk hun enige bron van inkomsten is.¹⁰⁹

Een getuige in het artikel van El Tiempo verklaart:

“We zijn veel zichtbaarder en de stereotypen die ons worden opgelegd over vrouwelijkheid zijn veel sterker. Er zal altijd iemand zijn die ons eraan herinnert dat we niet aan die normen voldoen. En hoe meer zichtbaarheid, hoe meer geweld en hoe minder kansen.”¹¹⁰ [vertaling]

Ook het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken vermeldt in haar mensenrechtenrapport over Colombia van 2019 dat ondanks de inspanningen van de Colombiaanse autoriteiten op wetgevend vlak om de rechten van de seksuele minderheden te verbeteren en te beschermen, discriminatie nog steeds voorkomt. Vooral transgenders lopen hier een verhoogd risico. Transmannen werden ook geconfronteerd met groepsverkrachtingen.¹¹¹

Ook de onderzoekers van het Williams Instituut stellen in hun rapport expliciet dat seksuele minderheden in Colombia, ondanks de indrukwekkende vooruitgang op wetgevend vlak, nog steeds te maken krijgen met geweld en discriminatie omwille van hun geaardheid.¹¹²

¹⁰⁵ El Heraldo, 17/05/2020, [url](#)

¹⁰⁶ El Heraldo, 17/05/2020, [url](#)

¹⁰⁷ IRB, 26/05/2020, [url](#)

¹⁰⁸ Colombia Diversa, 2018, [url](#)

¹⁰⁹ El Tiempo (Barrientos J.), 14/07/2018, [url](#)

¹¹⁰ El Tiempo (Barrientos J.), 14/07/2018, [url](#)

¹¹¹ USDOS, 03/2020, [url](#)

¹¹² UCLA School of Law, Williams Institute, 05/2020, [url](#)

Freedom House stelt in haar rapport over Colombia in 2020 dat leden van de LGBT-gemeenschap discriminatie en misbruik kunnen ondervinden.¹¹³

2.1.4.2. Recht op werk

Hoewel er wetgeving bestaat die discriminatie op de werkvloer verbiedt is de implementatie hiervan in het dagelijkse leven niet voldoende, aldus het rapport van Stonewall. Deze discriminatie op gebied van werk geldt vooral voor transgenders. De meeste transgenders krijgen, volgens het onderzoek van Stonewall, moeilijk toegang tot scholing, gezondheidszorg en steun van familie. Het is ook heel moeilijk voor deze groep om werk in de formele sector te bekomen. Voor de andere seksuele minderheden is de mogelijkheid om aan formeel werk te geraken gelinkt aan de mate waarin zij zich conformeren aan de stereotype gendervoorstellingen. Vrouwelijke mannen en mannelijke vrouwen ondervinden vaak discriminatie wat betreft hun toegang tot werk. Homofobe of transfobe opmerkingen worden regelmatig geuit op het werk. Dit zorgt ervoor dat de meeste seksuele minderheden zich niet als dusdanig durven te uiten in hun werkomgeving, aldus Stonewall.¹¹⁴

Het onderzoek van de UCLA School of Law van mei 2020 ondervroeg in totaal 4.867 leden van de LGBT-gemeenschap in Colombia, waaronder 232 transgenders.¹¹⁵ De respondenten waren zeer divers in termen van leeftijd, socio-economische status en geografische woonplaats. Van de ondervraagden gaf 26 % van de lesbische vrouwen aan voltijds te werken, net als 26 % van de homoseksuele mannen. Slechts 18 % van de transgenders gaf aan voltijds werk te hebben. Van de lesbische vrouwen gaf 28 % aan werkloos te zijn, net zoals 27 % van de homoseksuele mannen. Bij de transgenders gaf 44 % aan geen werk te hebben. De rest van de respondenten werkten in deeltijdse jobs. Zo'n 68,5 % van de lesbische vrouwen en 75 % van de homoseksuele mannen gaven aan dat ze op het werk volledig open waren over hun seksuele geaardheid. Voor de transgenders zijn deze laatste cijfers niet beschikbaar.¹¹⁶

2.1.4.3. Recht op gezondheidszorg

Met betrekking tot de toegang tot gezondheidszorg, kan eveneens discriminatie optreden. Dit blijkt vooral het geval te zijn bij transgenders.¹¹⁷ Eind mei 2020 stierf Alejandra Monocuco, een 39-jarige transvrouw, in Bogota nadat een ambulance had geweigerd haar over te brengen naar het ziekenhuis. Dit omdat ze hiv-positief zou zijn. De nalatigheid werd aangeklaagd door verschillende organisaties en er kwam een officieel onderzoek. In juni 2020 verklaarde de burgemeester van Bogota, Claudia López, dat er inderdaad fouten zijn gemaakt.¹¹⁸

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken verwijst in haar rapport van maart 2020 eveneens naar de moeilijkheden die vooral transgenders ondervinden in hun toegang tot gezondheidszorg. Ook waren er berichten van transgenders die problemen ondervonden bij officiële identificatie door de politie, waarbij de politieofficier hun identificatiebewijs weigerde te accepteren. Sommige transgenders gaven ook aan dat het moeilijk was om hun geslacht te wijzigen op nationale identiteitsdocumenten waarbij ze een bewijs moesten tonen dat ze de verplichte militaire dienst hadden verricht.¹¹⁹

2.1.4.4. Recht op scholing

Een onderzoek aangehaald in het rapport van het Williams Instituut vermeldt dat de meerderheid van de Colombiaanse LGBT-studenten zich onveilig voelen op hun school vanwege hun seksuele geaardheid (67 %) en onzeker zijn over hun genderexpressie (55 %). Een meerderheid van de

¹¹³ Freedom House, 2020, [url](#)

¹¹⁴ Stonewall, 09/2019, [url](#)

¹¹⁵ UCLA School of Law, Williams Institute, 05/2020, [url](#)

¹¹⁶ UCLA School of Law, Williams Institute, 05/2020, [url](#)

¹¹⁷ Stonewall, 09/2019, [url](#)

¹¹⁸ Semana, 11/06/2020, [url](#)

¹¹⁹ USDOS, 03/2020, [url](#)

jongeren (76 %) hoorde homofobe uitdrukkingen op school. Meer dan een derde (36%) gaf aan het gebruik van de toiletten te mijden; 23 % vermeed lessen lichamelijke opvoeding; en 15 % van de LGBT-studenten durfde niet op school blijven na de lessen. Veel LGBT-studenten (84%) gaven aan te maken te krijgen met verbale, fysieke (43%) en seksuele intimidatie (47%).¹²⁰

2.2. Zichtbaarheid

2.2.1. Vrijheid van meningsuiting

Leden van de LGBT-gemeenschap zijn zichtbaar in Colombia. Transvrouwen, homoseksuelen en lesbische personen zijn wel zichtbaarder dan transmannen en biseksuelen. Ook de media berichten minder over deze twee laatste categorieën. Het publiek tonen van affectie kan wel zorgen voor problemen in Colombia. Het uiten van niet-stereotype gendergedrag is een factor die kan leiden tot intimidatie. In Bogota is de kans dat dit gebeurt in de toeristische buurten zeer klein. Maar dit risico neemt toe in kleinere steden en op het platteland.¹²¹

Het publiek tonen van affectie kan wel tot problemen en negatieve reacties leiden. Maar langs de andere kant is er ook vaak een tegenreactie op incidenten, zeker in de grote steden. Bijvoorbeeld in april 2019 werd een koppel van hetzelfde geslacht uitgescholden op straat in Bogota omwille van het publiek tonen van affectie. De dader riep dat het publiekelijk tonen van affectie niet kon in het bijzijn van zijn kinderen. Hierop belde het koppel de politie om klacht in te dienen omwille van de scheldpartij. De politie gaf een boete aan het koppel voor onfatsoenlijk gedrag. Als reactie op dit incident organiseerden verschillende koppels van hetzelfde geslacht een *kiss-a-thon* op de plaats waar het incident plaatsvond. Dit leidde tot een grote opkomst van koppels van hetzelfde geslacht die elkaar kusten in publiek. Het evenement verliep zonder problemen.¹²²

Volgens onderzoek van medewerkers van de website GlobalGayz dat het culturele leven van homoseksuelen in populaire reisbestemmingen voor homoseksuelen, zoals Colombia, in kaart brengt, kunnen in grotere steden parades als de Gay Pride en demonstraties zonder problemen plaatsvinden. De stad Cartagena organiseert elk jaar een groots feest voor homoseksuelen, genoemd Rumors Festival en ook in Medellín vindt elk jaar een grote gekleurde parade plaats. De hoofdstad Bogota staat bekend voor de grootste gay-nachtclub van heel Latijns-Amerika, Theatron.¹²³

2.2.2. Ontmoetingsplaatsen

Verschillende websites over reizen voor homoseksuelen prijzen Colombia aan als een van de meest vriendelijke en veiligste toeristenbestemmingen in Zuid-Amerika. Zeker de grote steden zoals de hoofdstad Colombia, Cartagena en Medellín worden aangeprezen als goede bestemmingen met een rijk nachtleven en vele ontmoetingsplaatsen voor homoseksuelen.¹²⁴

Een toeristische brochure van de hoofdstad die zich specifiek richt op de LGBT-populatie duidt de wijken en plaatsen, Chapinero, Zona rosa, parque de la 93, Zona G, Usaquén, Teusaquillo en Avenida primero de mayo, aan als homovriendelijk.¹²⁵

¹²⁰ UCLA School of Law, Williams Institute, 05/2020, [url](#)

¹²¹ Stonewall, 09/2019, [url](#)

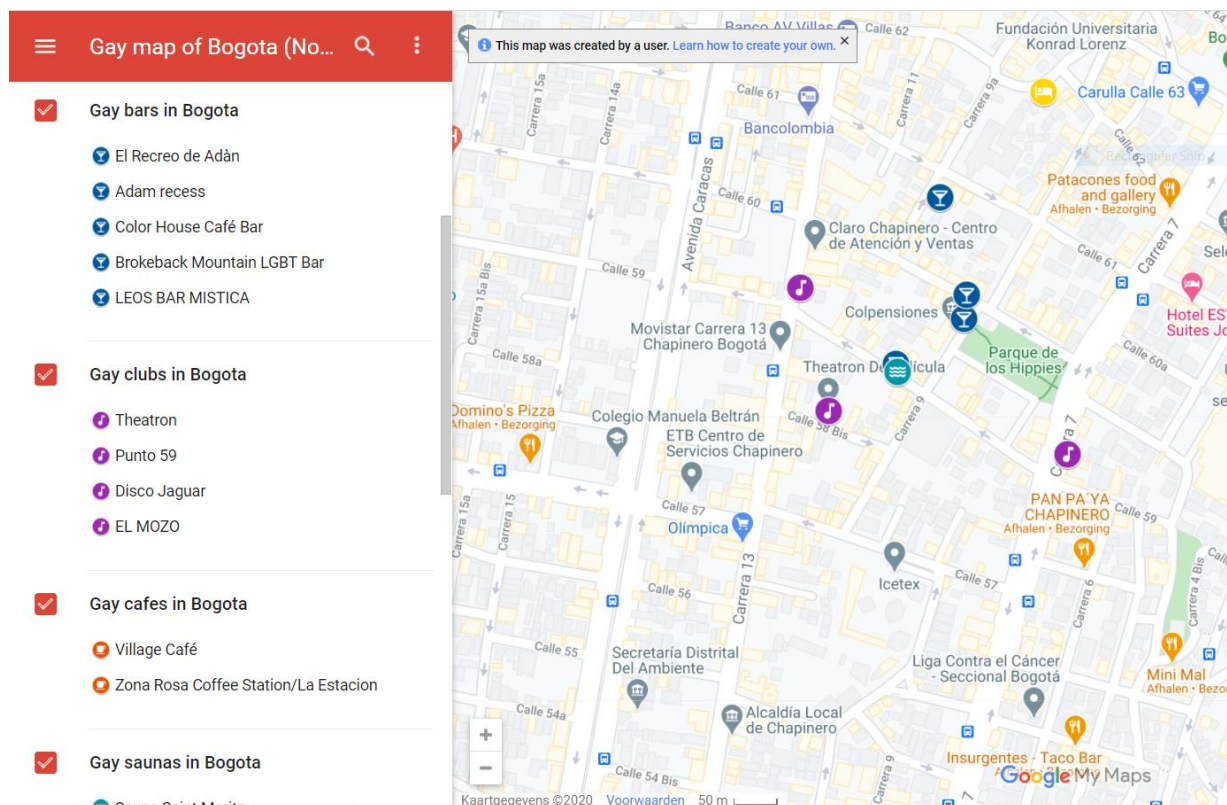
¹²² Euronews, 18/04/2019, [url](#)

¹²³ GlobalGayz (Ammon R.), 03/2018, [url](#)

¹²⁴ Nomadic Boys, 15/09/2020, [url](#)

¹²⁵ Alcaldia Mayor de Bogota, 2016, [url](#)

In Bogota is Chapinero gekend als de wijk met de meeste homobars en clubs, waaronder het bekende Theatron waar op een zaterdagavond ongeveer 5000 man kan feesten. Daarnaast zijn in deze wijk meer dan 100 homobars, homoclubs (zoals Punto 59, Disco jaguar en El Mozo Club) en winkels te vinden. Hier bevindt zich eveneens een groot gemeenschapscentrum voor homoseksuelen.¹²⁶ De reiswebsite Nomadic Boyz, die reizen voor homoseksuelen in Colombia organiseert, plaatste de meest interessante ontmoetingsplaatsen in Bogota op een interactieve kaart.¹²⁷

Wijk Chapinero¹²⁸

Ook voor andere grote steden biedt de reiswebsite Nomadic Boyz een overzicht van de belangrijkste ontmoetingsplaatsen. De website Guia Gay Colombia biedt een overzicht van de ontmoetingsplaatsen per stad, waaronder ook de kleinere steden.¹²⁹ De website Guia Gay Colombia vermeldt evenwel dat er weinig plaatsen zijn die exclusief zijn voorbehouden voor transgenders en dat hun de toegang op veel plaatsen zal worden geweerd.¹³⁰

2.2.3. Verenigingen

De LGBT-groeperingen in Colombia zijn meestal klein en informeel en focussen zich voornamelijk op de sociale en culturele bijdragen van de gemeenschap. Wel zijn er enkele grotere organisaties die ook op een bredere variëteit aan onderwerpen werken. Deze groeperingen proberen toe te zien op de

¹²⁶ Nomadic Boys, 22/09/2020, [url](#)

¹²⁷ Nomadic Boyz, s.d., [url](#)

¹²⁸ Nomadic Boyz, s.d., [url](#)

¹²⁹ Guia gay Colombia, [url](#)

¹³⁰ Guia gay Colombia, [url](#)

uitvoering van de progressieve wetten ten aanzien van de gemeenschap. Soms werken ze ook op specifieke onderwerpen zoals de ervaringen van transmannen in het leger.¹³¹

De groeperingen kunnen in principe vrij opereren. Maar in sommige gebieden, die gekenmerkt worden door de aanwezigheid van illegale gewapende groeperingen of rebelligroeperingen, is het werk van deze organisaties risicovol.¹³²

Colombia Diversa en Caribe Afirmativo zijn de bekendste organisaties die werken rond de rechten en problemen van seksuele minderheden. Colombia Diversa is een niet-gouvernementele organisatie die in 2004 is opgericht met als doel de erkenning, bescherming en garantie van de rechten van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transmensen in Colombia te bevorderen. Sinds 2006 documenteert en catalogueert Colombia Diversa in een database de gevallen van mensenrechtenschendingen tegen LGBT-persoon op nationaal niveau, met name moorden, politiegeweld en bedreigingen. De informatie die in deze database wordt geregistreerd, is afkomstig van vier belangrijke bronnen: staatsinstellingen, de media, andere maatschappelijke organisaties en directe klachten die bij de organisatie worden ingediend.¹³³

Caribe Afirmativo, opgericht in 2009, is een LGBT-organisatie die werkzaam is in de Caribische regio van Colombia. Caribe Afirmativo documenteert en monitort mensenrechtenschendingen van LGBT-persoon en biedt ondersteuning aan personen die klachten indienen om gerechtigheid te eisen.¹³⁴

Santamaria Fundación is een LGBT-organisatie in Cali. Ze voorziet in ondersteuning, onder andere op juridisch gebied, voor transgenders.¹³⁵

De website Guia Gay Colombia biedt een heel volledig overzicht van alle groeperingen die in Colombia rond de rechten van seksuele minderheden werkzaam zijn.¹³⁶

3. Sociaal-politieke context

3.1. Algemene situatie van het land

Colombia is volgens de grondwet van 1991 een presidentiële republiek. Huidig president is Iván Duque Márquez (ambtstermijn begonnen op 7 augustus 2018). Het is verder onderverdeeld in 32 departementen en 1 hoofdstedelijk district. Het land is een van de oudste democratieën in Latijns-Amerika, maar wel een met een geschiedenis van wijdverbreid geweld en ernstige mensenrechtenschendingen.¹³⁷

In Colombia, een land met meer dan 49 miljoen inwoners¹³⁸, vond de afgelopen vijf decennia een gewapend conflict plaats tussen de Colombiaanse autoriteiten en verschillende rebelligroeperingen, waarvan de belangrijkste de FARC-EP en het Ejército de Liberación Nacional (ELN). Dit conflict verdroef meer dan zeven miljoen mensen.¹³⁹ Eind 2016 bereikte toenmalig president Juan Manuel Santos na lange onderhandelingen een akkoord met de FARC-EP. Het geweld daalde na het vredesakkoord in grote delen van Colombia. De vredesovereenkomst heeft volgens experts veel winst opgeleverd.¹⁴⁰ Bepaalde gebieden in Colombia blijven echter onder invloed staan van de gewapende groeperingen en

¹³¹ Stonewall, 09/2019, [url](#)

¹³² Stonewall, 09/2019, [url](#)

¹³³ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

¹³⁴ Caribe Afirmativo, s.d., [url](#)

¹³⁵ Santamaria Fundación, s.d., [url](#)

¹³⁶ Guia Gay Colombia, s.d., [url](#)

¹³⁷ Freedom House, 2020, [url](#)

¹³⁸ CIA, 04/08/2020, [url](#)

¹³⁹ ACAPS, 27/05/2019, [url](#)

¹⁴⁰ World Politics Review, 29/04/2020, [url](#)

kennen terugkerend geweld. Plannen om het bereik van de regering in conflictgebieden te vergroten, om de herintegratie van ex-strijders in de samenleving te bevorderen en inspanningen om andere illegale gewapende groepen te ontmantelen, verliepen zeer moeizaam.¹⁴¹ Verschillende dissidente fronten van de FARC-EP verwierpen het vredesakkoord van 2016, weigerden demobilisatie en streden verder in lijn met de ideologie van de gewapende groepering, anderen vormden nieuwe criminele organisaties.¹⁴² Het gevolg is dat delen van het platteland nog steeds door conflict getroffen zijn.¹⁴³ Cedoca verwijst voor een gedetailleerd overzicht van de door het conflict getroffen gebieden naar de COI Focus over de veiligheidssituatie Colombia van 27 juli 2020.

In juni 2018 werd Iván Duque, criticus van het vredesakkoord, tot president verkozen na een campagne waarin hij belooft strenger op te treden tegen voormalige FARC-strijders.¹⁴⁴ Duque is lid van de centrum rechtse partij Democratic Centre (CD). Onderzoekers van het Kroc Institute for International Peace Studies van de Universiteit van Notre Dame, dat de uitvoering van de vredesovereenkomst officieel opvolgt op verzoek van zowel de Colombiaanse regering als de FARC, verklaren in hun *Progress report* van april 2019 dat de regering van president Iván Duque wel veel van de beloften uit het vredesakkoord tracht na te komen, maar ook op vele punten vertragingen oploopt.¹⁴⁵

Sinds november 2019 vinden periodiek massale betogingen en stakingen van vakbonden en studenten plaats tegen de regering, onder meer wegens het huidige strenge neoliberale economische beleid. President Duque heeft ook moeilijkheden om hervormingen door te voeren via het parlement, aangezien zijn partij een minderheid heeft in het parlement.¹⁴⁶ Volgens het rapport van Freedom House van 2019 kent Colombia nog steeds enorme uitdagingen bij het consolideren van de vrede en het garanderen van politieke rechten en burgerlijke vrijheden op het hele grondgebied.¹⁴⁷

3.2. Impact van de coronapandemie op de situatie van seksuele minderheden

Colombia nam al vroeg bij de detectie van de eerste gevallen van COVID-19 sterke preventiemaatregelen. De nationale noodtoestand werd afgekondigd op 6 maart 2020, de grenzen werden gesloten, de scholen gingen dicht op 14 maart 2020 en vanaf 25 maart 2020 ging het ganze land in *lockdown*. In mei 2020 verklaarde de Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organisation, WHO) de hele regio in Zuid-Amerika het nieuwe epicentrum van de epidemie, waarbij Brazilië, Peru en Chili in de top 10-landen van de globale ranking van de epidemie voorkwamen.¹⁴⁸ Op 12 oktober 2020 kende Colombia meer dan 900.000 corona-besmettingen en iets meer dan 91.000 doden door het virus.¹⁴⁹

Het geweld tegen LGBT-personen is tijdens de *lockdown* volgens Colombia Diversa in een hoog tempo doorgedaan, ondanks de mobiliteitsbeperkingen die werden opgelegd in het kader van de pandemie. De algemene daling in de bevolking wat betreft het aantal *homicidios* (moorden) die werd vastgesteld sinds het begin van de quarantainemaatregelen reflecteert zich niet in de cijfers wat betreft de gewelddaden ten aanzien van de LGBT-bevolking, aldus Colombia Diversa.¹⁵⁰ De pandemie heeft

¹⁴¹ LAWG, WOLA et al., 04/2019, [url](#)

¹⁴² HIIK, 02/2019, p. 106, [url](#)

¹⁴³ LAWG, WOLA et al., 04/2019, [url](#)

¹⁴⁴ ICG, 12/07/2018, [url](#)

¹⁴⁵ Kroc Institute for International Peace Studies, 04/2019, [url](#)

¹⁴⁶ Freedom House, 2020, [url](#)

¹⁴⁷ Freedom House, 2020, [url](#)

¹⁴⁸ Washington Post (Ignatius D.), 22/06/2020, [url](#)

¹⁴⁹ Coronaviruscolombia.gov.co, 12/10/2020, [url](#)

¹⁵⁰ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

hierbij vooral de meest kwetsbare personen binnen de LGBT-gemeenschap onevenredig zwaar getroffen, namelijk de transgenders en mensen die van de informele economie leven.¹⁵¹ Ook de ombudsman wijst erop dat de vooroordelen en discriminatie tijdens de coronapandemie verergerd zijn, terwijl het voor mensen moeilijker werd om een klacht in te dienen.¹⁵²

Sommige maatregelen van de autoriteiten om de pandemie in te dammen hebben het geweld en de discriminatie van transgenders bevorderd. Dit was het geval tijdens de zogenaamde *Pico y Género*, een op sekse gebaseerde quarantainemaatregel die tijdelijk werd geïmplementeerd in Bogotá en Cartagena. Onder deze *Pico y Género* mochten vrouwen en mannen apart op wisselende dagen van de week hun huizen verlaten voor essentiële taken. Colombia Diversa verklaarde per e-mail aan Cedoca dat het meldingen kreeg van verschillende gevallen van discriminatie en geweld ten aanzien van transgenders tijdens deze tijdelijke maatregelen. Zo werden verschillende gevallen van discriminatie van transgenders gemeld in supermarkten en banken. In deze gevallen werd het slachtoffer de toegang tot de instelling of het verlenen van diensten ontzegd, met het excuus dat het niet hun dag was. In sommige van deze gevallen wendden de slachtoffers zich tot de politie, die hun naar eigen zeggen weigerde te helpen. Ook werden verschillende meldingen gemaakt van ernstige agressie op straat ten aanzien van transgenders.¹⁵³

Volgens de transrechtenorganisatie Red Comunitaria Trans heeft deze maatregel in Bogota geleid tot ongeveer twintig gevallen van gerichte discriminatie van transgenders. De maatregel is voor de transrechtenorganisatie een voorbeeld van hoe staatsbeleid vaak voorbijgaat aan de realiteit van discriminatie en institutioneel geweld tegen transgenders.¹⁵⁴

Cristina Rodriguez Romero, een transvrouw van de organisatie Fondo Lunaria verklaarde over de maatregel:¹⁵⁵

“We live in a transphobic society. This problem has not been caused by this measure but without doubt the situation has been aggravated by it, [...] the rule entitled anyone to pronounce judgment on and invalidate trans people.”

3.3. Standpunt van de politieke actoren

De politieke campagne van het neen-kamp die werd gevoerd naar aanloop van het referendum over het vredesakkoord in oktober 2016 toont aan dat seksuele minderheden en genderidentiteit nog steeds een gevoelig politiek thema kunnen zijn. De campagne werd, zoals beschreven in hoofdstuk 2.1.1 Sociale voorstellingen en acceptatie, toegespitst op het feit dat het vredesakkoord homoseksualiteit actief zou promoten.

De herziene versie van het vredesakkoord werd uiteindelijk in december 2016 ondertekend. Inhoudelijk wijzigde er niet zoveel maar het taalgebruik was minder controversieel. Zo werden bijvoorbeeld de termen “genderidentiteit” en “seksuele oriëntatie” veranderd naar de “LGBT-bevolking”. Veel religieuze en conservatieve leiders bleven echter tegen het vredesakkoord met het argument dat de veranderingen slechts opsmuk waren. Twee van de belangrijkste critici van het akkoord waren oud-president Álvaro Uribe, nu senator, en Alejandro Ordoñez, een voormalige procureur-generaal die ook presidentskandidaat was bij de verkiezingen van 2018. Ordoñez werd in 2018 door president Duque benoemd als ambassadeur voor Colombia bij de Organization of American

¹⁵¹ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

¹⁵² Reuters (Acosta L.), 15/09/2020, [url](#)

¹⁵³ Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020

¹⁵⁴ The Guardian (Griffin J.), 08/05/2020, [url](#)

¹⁵⁵ The Guardian (Griffin J.), 08/05/2020, [url](#)

States (OAS). Hierop kwam veel kritiek omwille van zijn sterke conservatieve standpunten rond homoseksualiteit en abortus.¹⁵⁶

Senator voor de liberale Partij, Viviane Morales, die bekend staat als een toegewijde christen, probeerde in 2017 ook samen met Alejandro Ordoñez een referendum te organiseren over het toegekende recht door het Grondwettelijk Hof dat koppels van hetzelfde geslacht kinderen mogen adopteren. Zo verklaarde Ordoñez over het gewenste referendum:¹⁵⁷

“The agenda that the LGBT movement is promoting cannot be imposed on the Colombian people. It goes against our Constitution, but most importantly it goes against our traditions,” Ordoñez said. “The Constitutional Court has imposed this agenda on us and I don’t think that is right, which is why Senator Morales’s proposal appeals to me.”

Uiteindelijk werd Morales’ vraag voor een referendum, die trouwens niet de steun kreeg van haar eigen liberale partij, in mei 2017 door het parlement verworpen. Ook de toenmalige president Santos noemde het voorstel ongrondwettelijk.¹⁵⁸

3.4. Standpunt van de religieuze actoren

De grondwet van 1991 definieert de Colombiaanse staat als seculier, waar vrijheid van religie heerst en discriminatie op grond van religieuze motieven is verboden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken biedt wettelijke erkenning aan kerken, religieuze sekten en religieuze verenigingen en houdt een openbaar register bij van religieuze entiteiten. Tot voor kort was er, volgens het rapport van de Bertelsmann-Stiftung voor Colombia van 2020, geen duidelijke inmenging van religieuze dogma's in het ontwerp van politieke instellingen of openbaar beleid. Echter, de laatste jaren kent het land wel de opkomst van een oppositiebeweging geïnspireerd door religieuze dogma's.¹⁵⁹

Zo'n 79 % van de Colombianen zijn katholiek.¹⁶⁰ Graeme Reid, directeur van het LGBT-programma bij HRW, zegt dat de grote vorderingen wat betreft de rechten van seksuele minderheden van Latijns-Amerika voortkomen uit een cocktail van factoren, waaronder de eigen campagnes van de gemeenschap en de invloed van de kerk in de overwegend katholieke regio, en in het bijzonder, de paus. De in Argentinië geboren paus Franciscus is de eerste paus ooit uit de regio en heeft er veel aanzien. Hij heeft een minder moralistische toon over een reeks sociale kwesties, waaronder zijn baanbrekende opmerking uit 2013: "Als iemand homo is en God zoekt en goede wil heeft, wie ben ik dan om te oordelen?", aldus Reid.¹⁶¹

Langs de andere kant bestaat er in Colombia, en Latijns-Amerika in zijn geheel, een kleine, maar groeiende beweging, gebaseerd op religie, die strijden tegen wat zij noemen de "toegenomen gender-ideologie" waarmee ze de rechten van de seksuele minderheden bedoelen. Deze beweging probeert actief de juridische verworvenheden van de LGBT-gemeenschap terug te dringen.¹⁶² De overwinning van het neen-kamp bij het referendum over het vredesakkoord van 2016, de desinformatiecampagne tegen de toenmalige lesbische minister van Onderwijs die leidde tot haar ontslag en de vraag om een referendum te houden over adoptie door koppels van hetzelfde geslacht, zijn voorbeelden van de toegenomen politieke invloed en activiteiten van deze groeperingen. Ook volgens onderzoek van Colombia Diversa wordt deze anti-LGBT-beweging steeds sterker. In 2018 steunden ze de kandidatuur

¹⁵⁶ LatinAmericanPost, 29/08/2018, [url](#)

¹⁵⁷ LAND (Espitia M.), 15/04/2017, [url](#)

¹⁵⁸ Colombia Reports (Alsema A.), 11/05/2017, [url](#)

¹⁵⁹ Bertelsmann Stiftung, 29/04/2020, [url](#)

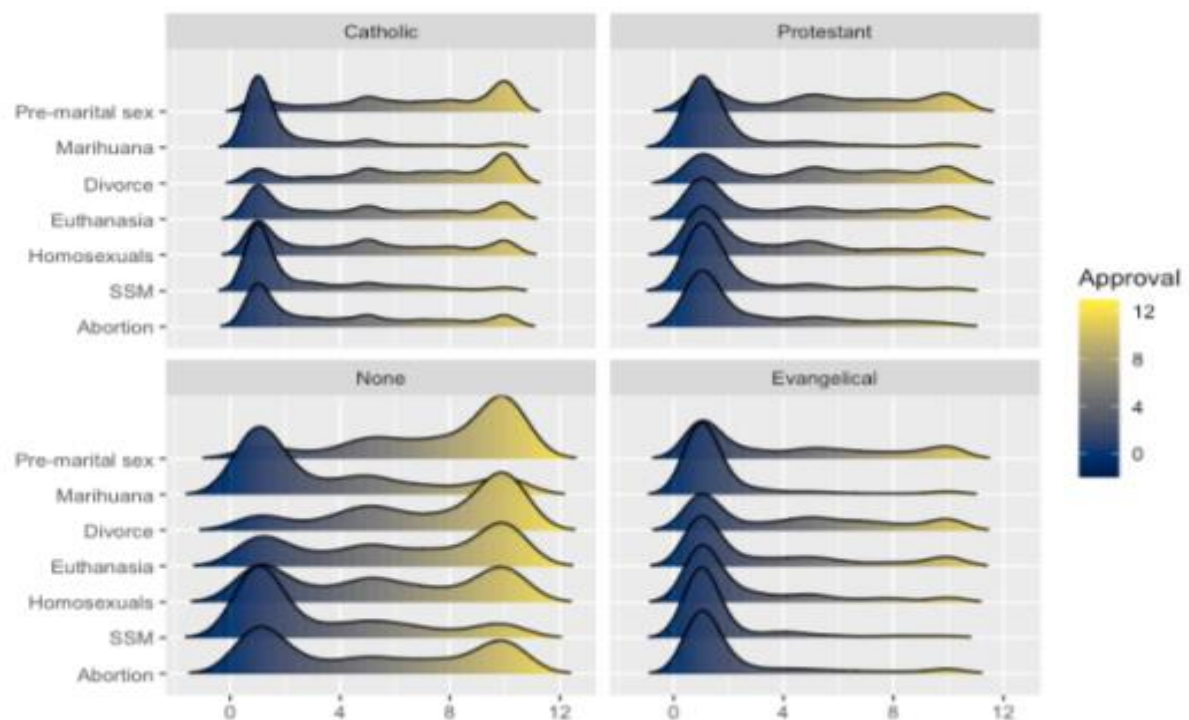
¹⁶⁰ Central Intelligence Agency (CIA), 01/10/2020, [url](#)

¹⁶¹ USNews, 23/01/2018, [url](#)

¹⁶² Stonewall, 09/2019, [url](#)

van Ivan Duque, welke de presidentsverkiezingen won. Eenmaal verkozen, benoemde de president enkele van de belangrijkste leiders van deze beweging in openbare functies.¹⁶³

Deze gebeurtenissen waarbij een toenemende politieke invloed van deze anti-genderrechtenbeweging vermoed wordt, vormden eveneens de aanleiding tot een grootschalig onderzoek naar de meningen van de verschillende religieuze groeperingen in het land omtrent verschillende maatschappelijke kwesties. Het onderzoek werd in de loop van 2019 gepresenteerd in het Politics and Religion Journal.¹⁶⁴ De onderzoekers kwamen tot de conclusie dat de niet-religieuze bevolking het positiefst stond ten aanzien van de rechten van de seksuele minderheden. Zij werden gevolgd door de katholieken. De protestanten en de evangelische christenen daarentegen hadden een hele sterke uitgesproken negatieve mening over LGBT-kwesties.

De meningen van de vier groepen uit het onderzoek

De onderzoekers ontdekten ook dat hoe hoger het onderwijsdiploma van de respondent, hoe toleranter men was. Dit gold eveneens voor de religieuze groeperingen, met als enige uitzondering de evangelische christenen. De opgeleide evangelische christenen zijn niet per se minder homofoob. Deze bevindingen verklaren volgens de onderzoekers de hevige tegenkantingen ten aanzien van LGBT-rechten in Colombia. Het evangelische christendom is in Colombia immers aan een sterke opmars bezig. Ze sluiten zich aan bij conservatieve sectoren van het katholicisme en ze vormen ook nauwe banden met conservatieve politici, aldus de onderzoekers.¹⁶⁵

¹⁶³ Colombia Diversa, Promsex, Cattrachas, 05/2020, [url](#)

¹⁶⁴ Corrales J. & Sagarzazu I., 2019, [url](#)

¹⁶⁵ Corrales J. & Sagarzazu I., 2019, [url](#)

Ook het rapport van 2020 over Colombia van de Bertelsmann-Stiftung vermeldt dat de wettelijke veranderingen ten gunste van koppels van hetzelfde geslacht en genderminderheden, ook de politieke deelname van christelijk-evangelische kerken hebben gemotiveerd. Zo verkregen de christelijke en evangelische krachten meer politieke zichtbaarheid bij de parlementsverkiezingen van 2018. De nieuwe christelijke politieke partij genaamd Colombia Justa Libres wist drie zetels in de Senaat en een zetel te winnen in de Tweede Kamer. Ook de Movimiento Independiente de Renovación Absoluta, een christelijke politieke partij, won 3,3 % van de stemmen, een stijging van 0,5 % ten opzichte van de verkiezingen van 2014.¹⁶⁶

¹⁶⁶ Bertelsmann Stiftung, 29/04/2020, [url](#)

Samenvatting

Colombia kende het afgelopen decennium een aantal belangrijke verwezenlijkingen wat betreft de toekenning van rechten en beschermingsmaatregelen aan seksuele minderheden en transgenders, via wetgeving en vonnissen, voornamelijk van het Grondwettelijk Hof. Deze verwezenlijkingen plaatsen Colombia bij de progressiefste landen in Latijns-Amerika, wat betreft wetgeving ten aanzien van gender en seksuele minderheden. Ook het vredesakkoord dat de autoriteiten in december 2016 ondertekenden met de FARC-EP bevat enkele passages die zich expliciet richten op gender. Deze aparte focus op vrouwen en seksuele minderheden maakte dit akkoord tot een van de inclusiefste vredesovereenkomsten ter wereld.

Ook naar beschermingsmogelijkheden toe werden verschillende maatregelen genomen die zich expliciet richten op seksuele minderheden en transgenders, zoals bijvoorbeeld de oprichting van het Nationaal Bureau voor Dringende Zaken, MCU. Maar de verschillende geraadpleegde bronnen tonen eveneens aan dat de beschermingsmechanismen onvoldoende werken om geweld en discriminatie te voorkomen. Bovendien gaat het geweld tegen seksuele minderheden en transgenders gepaard met een hoge mate van straffeloosheid. Bronnen geven aan dat Colombia een sociaal-conservatief land is waar er, ondanks een progressieve wetgeving, in de praktijk nog veel discriminatie en stigmatisering aanwezig is. Uit de beschikbare informatie blijkt wel dat transgenders hier het meest door worden getroffen. Verschillende onderzoekers spreken van de "Colombiaanse paradox" omdat het land ondanks een zeer robuust institutioneel kader met verschillende sterke juridische verwezenlijkingen en een zeer actief maatschappelijk middenveld, nog steeds een hoog aantal geweldplegingen kent ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders. Het behoort op dit vlak tot een van de meest gewelddadige landen van de regio.

Maar wat betreft het risico om te worden geconfronteerd met geweld en intimidatie bestaan er wel grote verschillen tussen het behoren tot een seksuele minderheid in Bogota of andere grote steden en kleinere steden of het platteland. Ook de Caraïbische regio in Colombia, die over het algemeen wat traditioneler is, kent hogere geweldcijfers ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders. Daarnaast is het zo dat de illegale gewapende groeperingen en criminele organisaties seksueel geweld blijven gebruiken als middel tot intimidatie en als instrument voor territoriale en sociale controle. Dit geweld is ook gericht op de seksuele minderheden en transgenders, zo wijzen de verschillende bronnen uit. Seksuele minderheden en transgenders die wonen in deze gebieden met een hoge aanwezigheid van deze illegale gewapende groeperingen, worden hierdoor potentieel meer blootgesteld aan geweld.

Hoewel Colombia beschikt over een sterk juridisch kader om minderheden te beschermen kent het land de laatste jaren een verhoogde politieke deelname van conservatieve christelijk-evangelische kerken die via politieke weg een aantal van deze verwezenlijkingen willen teniet doen.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Onderzoeker mensenrechten bij Colombia Diversa, e-mail dd. 09/10/2020 [contactgegevens niet vermeld omwille van vertrouwelijkheid]

Schriftelijke en audiovisuele bronnen

ACAPS, *Colombia: Overview*, 27/05/2019, <https://www.acaps.org/country/colombia/crisis/complex-crisis> [geraadpleegd op 19/09/2020]

Alcaldia Mayor de Bogota, *Bogota-destino turistico LGBTI*, 2016, https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://www.bogotaturismo.gov.co/sites/default/files/guia_ttca_LGBTi_2016_ok_aprobada_19_feb.pdf [geraadpleegd op 12/10/2020]

Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report, Colombia*, 29/04/2020, https://www.bti-project.org/content/en/downloads/reports/country_report_2020_COL.pdf [geraadpleegd op 12/10/2020]

Caribe Afirmativo, s.d., <https://caribeafirmativo.LGBT/> [geraadpleegd op 12/10/2020]

Central Intelligence Agency (CIA), *The world factbook-Colombia*, 01/10/2020, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html> [geraadpleegd op 12/10/2020]

Cerosestenta (Jauregui T;), *545 less, Forms of violence against LGBT people*, 26/02/2020, <https://cerosestenta.uniandes.edu.co/violencia-LGBT/> [geraadpleegd op 16/09/2020]

Claudia López, (@ClaudiaLopez), 05/09/2020, https://twitter.com/ClaudiaLopez/status/1302359695676633088?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E1302359695676633088%7Ctwgr%5Eshare_3&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.eltiempo.com%2Fjusticia%2Finvestigacion%2Finsulto-a-claudia-lopez-y-casos-de-homofobia-que-indignaron-536381 [geraadpleegd op 17/09/2020]

Colombia Diversa, *#LuisNoEstásSolo: las reflexiones en torno al caso del joven a quien le quitaron su brazo por ser gay*, s.d., <https://colombiadiversa.org/noticias/luisnoestassolo-las-reflexiones-en-torno-al-caso-del-joven-a-quien-le-quitaron-su-brazo-por-ser-gay/> [geraadpleegd op 01/10/2020]

Colombia Diversa, *Jurisprudencia*, s.d., <http://www.colombia-diversa.org/p/sentencias.html> [geraadpleegd op 07/10/2020]

Colombia Diversa, *La discriminación, una guerra que no termina*, 2018, <https://colombiadiversa.org/publicaciones/la-discriminacion-una-guerra-no-termina/> [geraadpleegd op 17/09/2020]

Colombia Diversa, *El prejuicio no conoce fronteras: Homicidios de lesbianas, gay, bisexuales, trans e intersex en países de América Latina y el Caribe*, 2014 – 2019, 08/2019, https://colombiadiversa.org/colombiadiversa2016/wp-content/uploads/2019/08/Informe_Prejuicios_web.pdf [geraadpleegd op 16/09/2020]

Colombia Diversa, *¿Cómo va la implementación de las medidas del acuerdo de paz con enfoque diferencial para personas LGBT?*, 04/2020, <https://colombiadiversa.org/noticias/como-van-las-implementacion-de-las-medidas-del-acuerdo-de-paz-con-enfoque-diferencial-para-personas-LGBT-en-el/> [geraadpleegd op 15/09/2020]

Colombia Diversa, Promsex, Cattrachas, *informe trinacional: litigio estratégico de casos de violencia por prejuicio por orientación sexual, identidad y expresión de género en colombia, Perú y honduras*, 05/2020, https://colombiadiversa.org/colombiadiversa2016/wp-content/uploads/2020/05/INF-TRINACIONAL_PRSX_FINAL-BKUP.pdf [geraadpleegd op 16/09/2020]

- Colombia Diversa, *Orders of Prejudice, systematic crimes committed against LGBT people in the Colombian armed conflict*, 07/2020, <https://colombiadiversa.org/colombiadiversa2016/wp-content/uploads/2020/07/english-version-Orders-Of-Prejudice.pdf> [geraadpleegd op 22/09/2020]
- Colombia Reports (Alsema A.), *Colombia's congress sinks anti-gay adoption referendum bill*, 11/05/2017, <https://colombiareports.com/colombias-congress-sinks-anti-gay-abortion-referendum-bill/> [geraadpleegd op 06/10/2020]
- Coronaviruscolombia.gov.co, *casos*, 12/10/2020, <https://coronaviruscolombia.gov.co/Covid19/index.html> [geraadpleegd op 12/10/2020]
- Corrales J & Sagarzazu I., *not all 'sins' are rejected equally: resistance to LGBT rights across religions in Colombia*, 2019, in: Center for Study of Religion and Religious Tolerance, vol13,NO2, <https://www.politicsandreligionjournal.com/index.php/prj/article/view/347> [geraadpleegd op 06/10/2020]
- Corte Constitucional Colombia, *Sentencia T-099/15, orientacion sexual e identidad de genero*, 2015, <https://www.corteconstitucional.gov.co/RELATORIA/2015/T-099-15.htm> [geraadpleegd op 15/09/2020]
- Corte Constitucional Colombia, *Sentencia T-476/14*, 2014, <https://www.corteconstitucional.gov.co/relatoria/2014/T-476-14.htm> [geraadpleegd op 16/09/2020]
- Corte Constitucional de Colombia, *relatoria*, s.d., <https://www.corteconstitucional.gov.co/relatoria/> [geraadpleegd op 15/09/2020]
- Council on Foreign Relations (CFR), *Colombia's Civil Conflict*, 11/01/2017, <https://www.cfr.org/background/colombias-civil-conflict> [geraadpleegd op 29/06/2020]
- El Espectador (Cortés C.), *JEP recibe primer informe sobre persecución a población LGBT en el conflicto armado*, 29/03/2019, <https://www.elespectador.com/colombia2020/justicia/jep/jep-recibe-primer-informe-sobre-persecucion-poblacion-LGBT-en-el-conflicto-armado-articulo-857813/> [geraadpleegd op 15/09/2020]
- El Espectador (Vargas D.), *La lucha de afros e indígenas LGBT por una vida digna*, 30/05/2019, <https://www.elespectador.com/noticias/nacional/la-lucha-de-afros-e-indigenas-LGBT-por-una-vida-digna/> [geraadpleegd op 22/09/2020]
- El Espectador (Nuñez D.), *Lo difícil que es ser LGBT en las calles de Bogotá: informe de Temblores*, 31/01/2020, <https://www.elespectador.com/noticias/judicial/lo-dificil-que-es-ser-LGBT-en-las-calles-de-bogota-informe-de-temblores-articulo-902352/?eType=EmailBlastContent&eId=44444444-4444-4444-4444-444444444444> [geraadpleegd op 16/09/2020]
- El Espectador, *Luis: una dolorosa historia de discriminación*, 11/08/2020, <https://www.elespectador.com/noticias/nacional/discriminacion-contra-adolescente-LGBT-en-sincelejo/> [geraadpleegd op 01/10/2020]
- El Heraldo, *Defensoría pide acciones de prevención y respeto para la comunidad LGBTI*, 17/05/2020, <https://www.elheraldo.co/colombia/defensoria-pide-acciones-de-prevencion-y-respeto-para-la-comunidad-LGBTI-726774> [geraadpleegd op 01/10/2020]
- El Heraldo (Blanquicet J.), *Los retos pendientes de la Justicia con población LGBT*, 26/07/2020, <https://www.elheraldo.co/judicial/los-retos-pendientes-de-la-justicia-con-poblacion-LGBT-745406> [geraadpleegd op 16/09/2020]
- El Heraldo (Roza C.), *Preocupa aumento en 2020 de homicidios de personas LGBT*, 16/06/2020, <https://www.elheraldo.co/lgtbi/preocupa-aumento-en-2020-de-homicidios-de-personas-LGBT-734830> [geraadpleegd op 16/09/2020]
- El Heraldo, *Desde el Congreso demandarán a juez que dijo no a matrimonio LGBTI*, 01/09/2020, <https://www.elheraldo.co/colombia/desde-el-congreso-demandaran-juez-que-dijo-no-matrimonio-LGBTi-755307> [geraadpleegd op 30/09/2020]
- El Tiempo (Barrientos J.), *Vulneración sistemática de derechos, realidad de los trans en el país*, 14/07/2018, <https://www.eltiempo.com/colombia/otras-ciudades/situacion-y-problemas-de-la-comunidad-trans-en-colombia-243642> [geraadpleegd op 22/09/2020]

- El Tiempo, *Piden a la Corte exonerar a los hombres trans del servicio militar*, 01/01/2019, <https://www.eltiempo.com/justicia/cortes/piden-a-la-corte-exonerar-a-los-hombres-trans-del-servicio-militar-310572> [geraadpleegd op 21/09/2020]
- El Tiempo, Colombia, *el país de la región donde más matan personas LGBTI*, 14/08/2019, <https://www.eltiempo.com/mundo/latinoamerica/asesinatos-de-personas-LGBTi-en-colombia-y-latinoamerica-400758> [geraadpleegd op 07/10/2020]
- El Tiempo, *Comunidad LGBTI aumentó su participación en cargos de elección popular*, 29/10/2019, <https://www.eltiempo.com/politica/partidos-politicos/cuantos-candidatos-LGBTi-fueron-elegidos-en-las-elecciones-regionales-2019-428678> [geraadpleegd op 17/09/2020]
- El Tiempo, *Trabajadoras sexuales trans denuncian violencia policial en Bogotá*, 21/06/2020, https://www.eltiempo.com/bogota/trabajadoras-sexuales-trans-denuncian-violencia-de-la-policia-en-el-centro-de-bogota-509300?fbclid=IwAR1UheQDVmHMxzHsryrQ6bcHhc9AQUIgfDxqnPIJwf2kRCUFp7aeTMt_dj0 [geraadpleegd op 16/09/2020]
- El Tiempo, *El insulto a Claudia López y vergonzosos casos de homofobia en el país*, 08/09/2020, <https://www.eltiempo.com/justicia/investigacion/insulto-a-claudia-lopez-y-casos-de-homofobia-que-indignaron-536381> [geraadpleegd op 17/09/2020]
- Euronews, *Colombian same-sex couples hold "kiss-a-thon" in support of LGBT rights*, 18/04/2019, <https://www.euronews.com/2019/04/18/colombian-same-sex-couples-hold-kiss-a-thon-in-support-of-LGBT-rights> [geraadpleegd op 29/09/2020]
- Freedom House, *Freedom in the world 2020 : Colombia*, 2020, <https://freedomhouse.org/country/colombia/freedom-world/2020> [geraadpleegd op 30/09/2020]
- GlobalGayz (Ammon R.), *Gay Life in Colombia 2018*, 03/2018, <https://www.globalgayz.com/gay-life-in-colombia/35823/> [geraadpleegd op 29/09/2020]
- Guia Gay Colombia, *Grupos LGBTI*, s.d., <http://www.guiagaycolombia.com/grupos/> [geraadpleegd op 12/10/2020]
- Guia gay Colombia, *guia transgenero Colombia*, <http://www.guiagaycolombia.com/trans/> [geraadpleegd op 12/10/2020]
- Guia gay Colombia, <http://www.guiagaycolombia.com/index.htm> [geraadpleegd op 12/10/2020]
- Heidelberg Institute for International Conflict Research (HIIC), *Conflict Barometer 2018*, 02/2019, <https://hiik.de/conflict-barometer/current-version/?lang=en> [geraadpleegd op 29/09/2020]
- Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), *COL200263.E, Colombia: Situation and treatment of sexual and gender minorities, including treatment by authorities and society; state protection and support services available (2017-May 2020)*, 26/05/2020, <https://irb-cisr.gc.ca/en/country-information/rir/Pages/index.aspx?doc=458111> [geraadpleegd op 17/09/2020]
- International Crisis Group (ICG), *The Missing Peace: Colombia's New Government and Last Guerrillas*, 12/07/2018, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/68-missing-peace-colombias-new-government-and-last-querrillas> [geraadpleegd op 22/08/2019]
- International Crisis Group (ICG), *Leaders under Fire: Defending Colombia's Front Line of Peace*, 06/10/2020, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/82-leaders-under-fire-defending-colombias-front-line-peace> [geraadpleegd op 07/10/2020]
- International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA), *Indigenous World 2020: Colombia*, 11/05/2020, <https://www.iwgia.org/en/colombia/3618-iw-2020-colombia.html> [geraadpleegd op 05/10/2020]
- Kroc Institute for International Peace Studies, *State of Implementation of the Colombian Final Accord. December 2016 – April 2019. Executive Summary*, 04/2019, https://kroc.nd.edu/assets/333274/executive_summary_colombia_print_single_2_.pdf [geraadpleegd op 27/05/2020]
- Latin America News Dispatch (LAND) (Espitia M.), *Escaping a homophobic war in Colombia*, 15/04/2017, <https://latindispatch.com/2017/04/15/escaping-a-homophobic-war-in-colombia/> [geraadpleegd op 29/09/2020]

Latin American Working Group (LAWG), Washington Office on Latin America (WOLA) et al., *A Wake-Up Call: Colombia's Peace at Risk. What U.S. Policymakers Can Do to Help Preserve Colombia's Peace*, 04/2019, <https://www.wola.org/wp-content/uploads/2019/04/Wake-Up-Call-Colombia-April-2019.pdf> [geraadpleegd op 29/09/2020]

LatinAmericanPost, *Who is Alejandro Ordóñez, the new ambassador of Colombia at OAS?*, 29/08/2018, <https://latinamericanpost.com/22916-who-is-alejandro-ordonez-the-new-ambassador-of-colombia-at-oas> [geraadpleegd op 06/10/2020]

Minority Rights Group, *Afro-Colombians*, s.d., <https://minorityrights.org/minorities/afro-colombians/> [geraadpleegd op 05/10/2020]

NBCNews (Acevedo N.), *For the first time, Colombia prosecutes a transgender woman's murder as a femicide*, 19/12/2018, <https://www.nbcnews.com/news/latino/first-time-colombia-prosecutes-transgender-woman-s-murder-femicide-n950021> [geraadpleegd op 01/10/2020]

NDI, *Colombian president signs anti-discrimination law*, 20/12/2011, <https://www.ndi.org/Colombian-president-signs-antidiscrimination-law> [geraadpleegd op 17/09/2020]

Nomadic Boys, *Bogota gay travel guide: gay bars, clubs, hotels & awesome things to do*, 22/09/2020, <https://nomadicboys.com/gay-guide-bogota/> [geraadpleegd op 29/09/2020]

Nomadic Boys, *Colombia gay guide: the ultimate country guide for the LGBTQ traveler*, 15/09/2020, <https://nomadicboys.com/colombia-gay-guide/> [geraadpleegd op 12/10/2020]

Nomadic Boys, *Gay life in Colombia – interview with Jesus from Barranquilla*, 26/08/2020, <https://nomadicboys.com/gay-life-in-colombia/> [geraadpleegd op 29/09/2020]

Nomadic Boyz, map van Bogota, s.d., <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1J15f7rE5F5GIR6iIj4LqHJoa4Cj-e9wM&ouid=0&ll=4.645420905390001%2C-74.0658722162857&z=16> [geraadpleegd op 12/10/2020]

Norwegian Centre for Conflict Resolution (NOREF) (Salvesen H.; Nylander D.), *Towards an inclusive peace: women and the gender approach in the Colombian peace process*, 07/2017, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Salvesen_Nylander_Towards%20an%20inclusive%20peace_July2017_final.pdf [geraadpleegd op 15/09/2020]

Office Français de Protection de Réfugiés et Apatrides (OFPRA), *la situation des minorités sexuelles et de genre*, 20/09/2018, https://www.ofpra.gouv.fr/sites/default/files/atoms/files/1804_col_LGBTi.pdf [geraadpleegd op 29/09/2020]

OSAC, *Colombia 2020 Crime & Safety Report*, 13/03/2020, <https://www.osac.gov/Country/Colombia/Content/Detail/Report/622173b0-546e-495e-a7e2-1830c05895e9> [geraadpleegd op 17/09/2020]

Oxford University Press, *Colombia's Constitution of 1991 with Amendments through 2005*, 12/05/2020, https://www.constituteproject.org/constitution/Colombia_2005.pdf [geraadpleegd op 15/09/2020]

Publimetro (Robles L.), *Las violencias contra las personas LGBT preocupan en el Atlántico*, 28/09/2020, <https://www.publimetro.co/co/noticias/2020/09/28/las-violencias-las-personas-LGBT-preocupan-atlantico.html> [geraadpleegd op 05/10/2020]

Reuters (Acosta L.), *More than 60 LGBT, intersex people killed in Colombia in first eight months of 2020*, 15/09/2020, <https://uk.reuters.com/article/uk-colombia-LGBT/more-than-60-LGBT-intersex-people-killed-in-colombia-in-first-eight-months-of-2020-idUKKBN266360> [geraadpleegd op 23/09/2020]

Santamaria Fundación, s.d., <https://www.sfcolombia.org/> [geraadpleegd op 12/10/2020]

Semana, *Claudia López admite que "hubo error" en muerte de mujer trans en Bogotá*, 11/06/2020, <https://www.semana.com/nacion/articulo/claudia-lopez-admite-que-hubo-error-en-muerte-de-mujer-trans-en-bogota/678720/> [geraadpleegd op 16/09/2020]

Stonewall, *Colombia, Global Workspace Briefings 2019*, 09/2019, <https://www.stonewall.org.uk/resources/global-workplace-briefing-colombia> [geraadpleegd op 15/09/2020]

- The Bogota Post (Jacobs E.), *Femicide laws fail to protect transgender women*, 31/03/2020, <https://thebogotapost.com/femicide-laws-fail-to-protect-transgender-women/45099/> [geraadpleegd op 01/10/2020]
- The Guardian (Griffin J.), *'Separation by sex': gendered lockdown fuelling hate crime on streets of Bogotá*, 08/05/2020, <https://www.theguardian.com/global-development/2020/may/08/separation-by-sex-gendered-lockdown-fuelling-hate-on-streets-of-bogota> [geraadpleegd op 16/09/2020]
- The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), *world, State-sponsored homophobia report*, 12/2019, <https://ilga.org/state-sponsored-homophobia-report> [geraadpleegd op 15/09/2020]
- The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), *Trans Legal Mapping Report-Colombia*, 09/2020, https://ilga.org/downloads/ILGA_World_Trans_Legal_Mapping_Report_2019_EN.pdf [geraadpleegd op 10/10/2020]
- UCLA School of Law, Williams Institute, *Stress, Health, and Well-Being of LGBT People in Colombia, Results from a national survey*, 05/2020, <https://williamsinstitute.law.ucla.edu/publications/LGBT-people-colombia/> [geraadpleegd op 24/09/2020]
- United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Colombia*, 26/02/2020, <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25624&LangID=E> [geraadpleegd op 01/10/2020]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Glossary of Key Sexual Orientation and Gender Identity-Related Terms*, 22/09/2010, <http://www.refworld.org/pdfid/4cff9a8f2.pdf> [geraadpleegd op 12/01/2015]
- United Nations Security Council (UNSC), *United Nations Verification Mission in Colombia , Report of the Secretary-General*, 25/09/2020, https://colombia.unmissions.org/sites/default/files/en_-_n2024003.pdf [geraadpleegd op 06/10/2020]
- United States Department of State (USDOS), *Country report on Human Rights Practices 2019- Colombia*, 03/2020, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/COLOMBIA-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [geraadpleegd op 22/09/2020]
- USNews, *LGBT in Latin America*, 23/01/2018, <https://www.usnews.com/news/best-countries/articles/2018-01-23/latin-america-reports-the-most-positive-attitudes-toward-LGBT-people-in-global-survey> [geraadpleegd op 07/10/2020]
- Washington Office on Latin America (WOLA) (Bocanumenth M.), *LGBT+ Rights and Peace in Colombia: The Paradox Between Law and Practice*, 03/07/2020, <https://www.wola.org/analysis/LGBT-rights-and-peace-in-colombia-the-paradox-between-law-and-practice/> [geraadpleegd op 15/09/2020]
- Washington Post (Ignatius D.), *Colombia planned well for the pandemic. The region is reeling*, 22/06/2020, <https://www.washingtonpost.com/opinions/2020/06/22/colombia-planned-well-pandemic-region-is-reeling/> [geraadpleegd op 25/06/2020]
- World Politics Review, *In Many Ways, the Conflict Never Ended. Ongoing Violence Threatens Colombia's Peace*, 29/04/2020, <https://www.worldpoliticsreview.com/articles/28720/in-colombia-violence-in-rural-areas-threatens-the-farc-peace-deal> [geraadpleegd op 27/05/2020]

Geraadpleegde bronnen

Contacten (contactpogingen) met deze personen leverden geen resultaat op:

Caribe Afirmativo, e-mail

